

Banca Națională a Moldovei

Conturile internaționale ale Republicii Moldova

Trimestrul III 2023
(date provizorii)

Contul curent

-599 mil. USD
(-13% la PIB)

Contul financiar

-634 mil. USD
(-14% la PIB)

Erori și
omisiuni
-59 mil. USD

Poziția investițională internațională

-6 453 mil. USD
(-41% la PIB)

Datoria Externă

9 764 mil. USD
(62% la PIB)

Cuprins

Contextul național și internațional	1
I. Balanța de plăți a Republicii Moldova în trimestrul III 2023 (date provizorii)	3
Balanța de plăți – prezentarea generală – ianuarie-septembrie 2023	3
Balanța de plăți – prezentarea generală – date trimestriale	6
1. Contul curent	6
1.1. Comerțul exterior cu bunuri.....	7
a) Structura exportului de bunuri	7
b) Structura importului de bunuri.....	10
1.2. Balanța serviciilor.....	13
1.3. Balanța veniturilor primare	15
1.4. Balanța veniturilor secundare.....	16
<i>Remiteri personale (articol suplimentar la balanța de plăți)</i>	17
2. Contul de capital	19
3. Contul financiar	20
II. Poziția investițională internațională la 30.09.2023 (date provizorii)	24
III. Datoria externă brută la 30.09.2023 (date provizorii)	30
1. Datoria externă publică	32
2. Datoria externă privată	35
IV. Statistica operațiunilor bancare internaționale	37
Statistica operațiunilor bancare internaționale – ianuarie-septembrie 2023	37
Statistica operațiunilor bancare internaționale – prezentare trimestrială	38

Lista diagramelor:

Diagrama 1. PIB, indicii volumului fizic (% față de același trimestru al anului precedent)	1
Diagrama 2. Indicatorii gradului de deschidere a economiei, (%)	2
Diagrama 3. Contul curent – componente principale (mil. USD).....	6
Diagrama 4. Balanța comerțului cu bunuri, pe zone geografice (FOB-CIF).....	7
Diagrama 5. Exportul de bunuri.....	8
Diagrama 6. Exportul de alcool etilic și băuturi alcoolice, pe zone geografice	10
Diagrama 7. Importul de bunuri.....	11
Diagrama 8. Import de produse energetice și electricitate (prețuri CIF).....	12
Diagrama 9. Balanța serviciilor.....	13
Diagrama 10. Exportul de servicii pe principalele tipuri, în trimestrul III 2023.....	14
Diagrama 11. Importul de servicii pe principalele tipuri, în trimestrul III 2023.....	14
Diagrama 12. Evoluția veniturilor primare	15
Diagrama 13. Evoluția veniturilor secundare.....	16
Diagrama 14. Distribuția geografică a remiterilor personale (mil. USD)	18
Diagrama 15. Contul de capital - principalele componente (mil. USD).....	19
Diagrama 16. Evoluția contului financiar, pe categorii funcționale, fluxuri nete (mil. USD).....	20
Diagrama 17. Contul financiar, active și pasive pe categorii funcționale, în trimestrul III 2023 (mil. USD).....	21
Diagrama 18. Principalii creditori ai administrației publice, în trimestrul III 2023.....	23
Diagrama 19. Poziția investițională internațională net, la sfârșitul perioadei, pe sectoare instituționale, (% la PIB).....	25
Diagrama 20. Structura activelor financiare și pasivelor externe, pe categorii funcționale, la sfârșitul perioadei (%).....	26
Diagrama 21. Indicatorii suficienței activelor oficiale de rezervă.....	27
Diagrama 22. Poziția investițiilor directe**, capital propriu, pe zone geografice, la sfârșitul perioadei	28
Diagrama 23. Investițiile directe, capital propriu acumulat la 30.09.2023, pe activități economice (conform CAEM-2)	28
Diagrama 24. Structura activelor financiare și pasivelor externe, pe scadențe, la sfârșitul perioadei (%).....	29
Diagrama 25. Datoria externă brută, la sfârșitul perioadei.....	31
Diagrama 26. Datoria externă brută, la sfârșitul perioadei, (mil. USD).....	31
Diagrama 27. Datoria externă publică, la sfârșitul perioadei (mil. USD).....	33
Diagrama 28. Structura pe creditori a datoriei externe publice, la sfârșitul perioadei (%).....	33
Diagrama 29. Datoria externă privată, la sfârșitul perioadei (mil. USD).....	35
Diagrama 30. Structura datoriei private, pe sectoare instituționale, la sfârșit de perioadă (%)	36
Diagrama 31. Structura pe creditori a datoriei private, în trimestrul III 2023.....	36
Diagrama 32. Structura geografică a transferurilor nete de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice, 9 luni ale anului 2023 (%).....	37
Diagrama 33. Fluxurile financiare internaționale agregate înregistrate în sistemul bancar național (mil. USD).....	38
Diagrama 34. Structura valutară a fluxurilor financiare internaționale înregistrate în sistemul bancar național (mld. USD).....	39
Diagrama 35. Structura geografică a transferurilor brute de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice.....	40

Lista tabelelor:

Tabelul 1. Indicatorii macroeconomici principali ai Republicii Moldova	2
Tabelul 2. Balanța de plăți a Republicii Moldova (MBP6), agregate principale (mil. USD).....	3
Tabelul 3. Principalele componente ale contului curent al balanței de plăți (MBP6), raportate la PIB	6
Tabelul 4. Exportul produselor agroalimentare pe principalele categorii	9
Tabelul 5. Contribuția principalelor categorii de servicii la modificarea totală (puncte procentuale).....	13
Tabelul 6. Balanța serviciilor de informatică, pe principalele tipuri	14
Tabelul 7. Remiterile personale, pe componente	17
Tabelul 8. Sursele de acoperire a necesarului net de finanțare, fluxuri financiare nete, % PIB	21
Tabelul 9. Investiții directe, intrări și ieșiri de capital (mil. USD).....	22
Tabelul 10. Împrumuturi externe (pasive, fără cele intragrup), pe sectoare instituționale, valorificări și rambursări (mil. USD).....	22
Tabelul 11. Indicatorii principali aferenți poziției investiționale internaționale (MBP6).....	24
Tabelul 12. Poziția investițională internațională (MBP6), la 30.09.2023 (mil. USD).....	24
Tabelul 13. Datoria externă brută (MBP6) pe sectoare instituționale și pe scadențe (originale), (mil. USD).....	30
Tabelul 14. Indicatorii principali aferenți datoriei externe (MBP6)	32
Tabelul 15. Datoria externă sub formă de împrumuturi, alocări de DST și titluri de angajamente, pe creditori (mil. USD)	34
Tabelul 16. Serviciul datoriei externe publice	35

Lista abrevierilor:

AID – Asociația Internațională pentru Dezvoltare
BCDMN – Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre
BDCE – Banca pentru Dezvoltare a Consiliului Europei
BEI – Banca Europeană pentru Investiții
BERD – Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIRD – Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BNM – Banca Națională a Moldovei
BNS – Biroul Național de Statistică
BM – Banca Mondială
CFI – Corporația Financiară Internațională
CIF – Cost, insurance, freight
CSI – Comunitatea Statelor Independente
Ct. - credit
DE – datoria externă
Dt. - debit
DST – drepturi speciale de tragere (XDR)
EX - export
EUR – euro
FIDA – Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agriculturii
FMI – Fondul Monetar Internațional
FOB – free on board
GP – gospodăriile populației
IFSLSGP – instituții fără scop lucrativ în serviciul gospodăriilor populației
ISD – investiții străine directe
IMP – import
IVF – indicii valorii unitare
IVU – indicii volumului fizic
NEFCO – Corporația Financiară Nordică de Mediu
MBP6 - Manualul “Balanța de plăți și poziția investițională internațională”, ediția a VI-a
M2 – masa monetară
mil. – milioane
OCDE – Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
PIB – produsul intern brut
PII – poziția investițională internațională
p.p. – puncte procentuale
SRTI – Sistemul de raportare a tranzacțiilor internaționale
UAT – unități administrativ-teritoriale
UE – Uniunea Europeană fără Marea Britanie
USD – dolarul Statelor Unite ale Americii

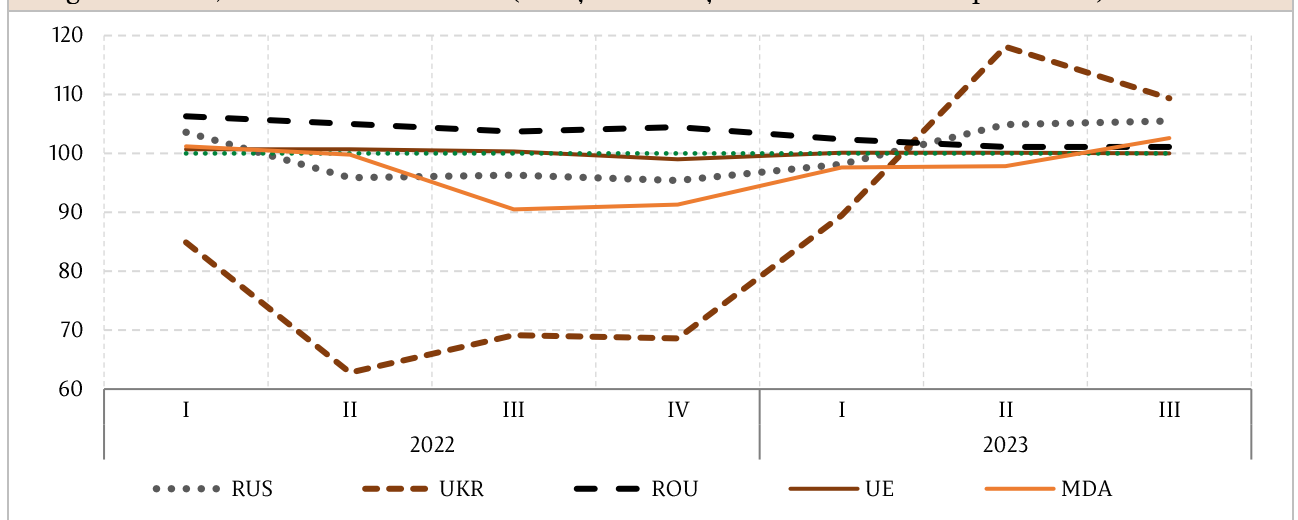
Conturile internaționale ale Republicii Moldova în trimestrul III 2023 (date provizorii)

Contextul național și internațional

În trimestrul III 2023, atât Republica Moldova, cât și principalii săi parteneri comerciali au înregistrat o redresare economică. Astfel, PIB-ul Republicii Moldova s-a majorat cu 2,6 la sută comparativ cu perioada similară a anului precedent (tabelul 1, diagrama 1).

În trimestrul III 2023, PIB-ul Republicii Moldova, dar și a principalilor parteneri comerciali au înregistrat creșteri economice.

Diagrama 1. PIB, indicii volumului fizic (% față de același trimestru al anului precedent)

Surse: Autoritățile naționale de statistică, OECD.Stat

Pe partea resurselor, activitățile economice care au determinat creșterea PIB-ului, pe parcursul trimestrului III 2023, au fost agricultura, silvicultura și pescuitul. Astfel, producția agricolă totală s-a majorat cu 36,1 la sută, datorită creșterii de 47,8 la sută a producției vegetale, în timp ce producția animalieră a scăzut cu 7,8 la sută. Contribuții pozitive au avut și sectorul de informații și comunicații, activitățile privind sănătatea și asistența socială și tranzacțiile imobiliare, în timp ce comerțul cu ridicata și cu amănuntul, industria prelucrătoare, construcțiile și producția și furnizarea de energie electrică au influențat PIB-ul în sensul scăderii.

Pe partea utilizărilor, PIB-ul a fost influențat de evoluția comerțului cu bunuri și servicii în sensul creșterii, iar în sensul scăderii, de formarea brută de capital fix și de consumul final al gospodăriilor.

În trimestrul III 2023, raportul de schimb¹ în comerțul exterior cu bunuri a fost unul nefavorabil (88,6 la sută), fiind în scădere față de perioada similară a anului 2022 (-8,1 p.p.), astfel continuându-și tendința negativă din ultimele perioade.

¹ Calculat în baza datelor BNS privind indicii valorii unitare la export și import.

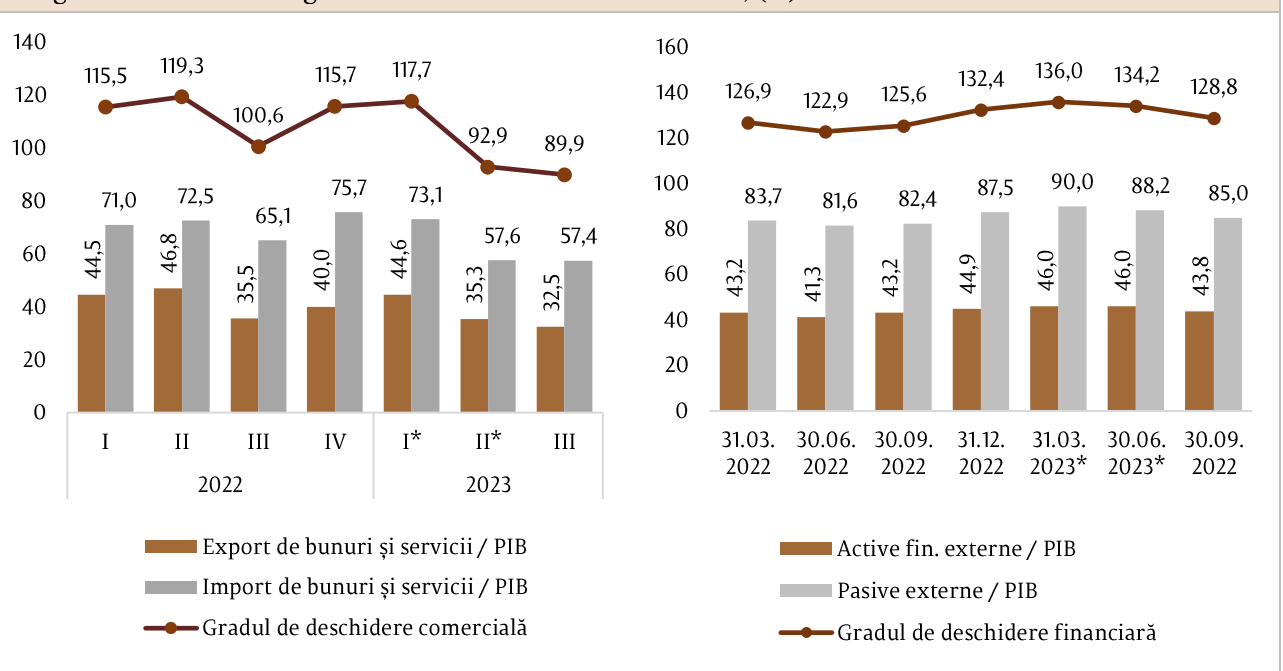
Tabelul 1. Indicatorii macroeconomici principali ai Republicii Moldova

	UM	2022				2023			2023 I-III
		I	II	III	IV	I*	II*	III	
PIB, prețuri curente	mil. lei	55 260	65 026	78 897	75 025	63 676	70 238	80 462	214 377
PIB, prețuri curente	mil. USD	3 054	3 454	4 084	3 877	3 379	3 913	4 489	11 755
PIB, IVF	%	101,2	99,8	90,5	91,3	97,6	97,8	102,6	99,6
Export de bunuri, IVF	%	142,7	175,9	112,5	95,7	106,9	93,9	115,2	-
Export de bunuri, IVU	%	108,7	107,9	113,5	106,1	94,4	84,1	85,6	-
Import de bunuri, IVF	%	103,4	114,5	112,4	107,5	107,7	96,0	88,5	-
Import de bunuri, IVU	%	127,1	117,6	117,4	109,9	105,1	93,1	96,6	-
Raportul de schimb în comerțul exterior cu bunuri	%	85,5	91,8	96,7	96,5	89,8	90,3	88,6	-
Rata de schimb medie pe perioadă	MDL / USD	18,0944	18,8261	19,3205	19,3533	18,8453	17,9513	17,9229	18,2365
Contul curent / PIB	%	-18,5	-13,5	-15,4	-21,2	-15,0	-10,6	-13,3	-12,9
Remiterile personale / PIB	%	13,7	15,2	13,1	13,1	13,8	12,5	10,2	12,0
Fluxurile de ISD (acumularea netă de pasive) / PIB	%	6,4	3,6	4,8	1,9	4,1	1,5	2,4	2,6

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS

* date revizuite

În trimestrul III 2023, atât deschiderea comercială a economiei, cât și deschiderea financiară s-au diminuat.

Diagrama 2. Indicatorii gradului de deschidere a economiei, (%)

* date revizuite

I. Balanța de plăți a Republicii Moldova în trimestrul III 2023 (date provizorii)

Balanța de plăți – prezentarea generală – ianuarie-septembrie 2023

Conform datelor preliminare, în ianuarie-septembrie 2023, comparativ cu perioada similară a anului 2022, deficitul contului curent al balanței de plăți s-a diminuat cu 8,5 la sută și a constituit 1520,22 mil. USD sau 12,9 la sută raportat la PIB. Această îmbunătățire a fost determinată de majorările excedentelor veniturilor primare, veniturilor secundare și balanței serviciilor, ce au acoperit pe deplin creșterea deficitului balanței comerțului cu bunuri (tabelul 2).

Tabelul 2. Balanța de plăți a Republicii Moldova (MBP6), agregate principale (mil. USD)

	2022							2022	2023
	I	II	III	IV	I*	II*	III	9 luni	9 luni
CONTUL CURENT	-565,67	-465,90	-629,53	-821,16	-505,19	-415,79	-599,24	-1 661,09	-1 520,22
Bunuri	-976,22	-1113,78	-1427,06	-1675,68	-1236,14	-1064,41	-1300,41	-3517,05	-3 600,96
Servicii	168,00	227,92	220,61	291,89	275,14	191,14	184,38	616,53	650,66
Venituri primare	1,75	2,05	35,58	20,34	62,52	56,23	25,95	39,38	144,70
Venituri secundare	240,80	417,91	541,34	542,29	393,29	401,25	490,84	1 200,05	1 285,38
CONTUL DE CAPITAL	-7,59	-2,04	9,59	20,22	14,02	25,06	24,80	-0,04	63,88
Necesarul net de finanțare	-573,26	-467,94	-619,94	-800,94	-491,17	-390,73	-574,44	-1 661,13	-1 456,34
CONTUL FINANCIAR	-616,18	-436,57	-619,67	-765,24	-464,33	-310,72	-633,63	-1 672,42	-1 408,68
Investiții directe, net	-177,15	-111,35	-192,08	-60,50	-138,49	-57,16	-105,53	-480,58	-301,18
Investiții de portofoliu, net	0,61	0,88	-0,88	0,12	0,17	0,09	0,36	0,61	0,62
Derivate financiare, net	-0,02	-0,04	0,14	-1,43	0,12	-0,06	0,13	0,08	0,19
Alte investiții, net	5,34	-573,51	-1147,22	-817,91	-481,70	-501,86	-564,47	-1 715,39	-1 548,03
<i>Numerar și depozite</i>	-12,50	-357,71	-736,86	-490,59	-171,46	-355,42	-443,54	-1 107,07	-970,42
<i>Împrumuturi</i>	-5,42	-219,07	-201,35	-314,31	-192,88	-52,35	40,45	-425,84	-204,78
<i>Credite comerciale și avansuri</i>	26,81	-2,28	-210,01	-14,01	-118,21	-94,86	-161,70	-185,48	-374,77
<i>Alte creanțe / angajamente</i>	-3,55	5,55	1,00	1,00	0,85	0,77	0,32	3,00	1,94
Active de rezervă	-444,96	247,45	720,37	114,48	155,57	248,27	35,88	522,86	439,72
<i>Erori și omisiuni nete</i>	-42,93	31,37	0,27	35,70	26,84	80,01	-59,19	-11,28	47,66
Remiteri personale, credit	417,53	525,40	535,07	508,87	465,21	488,75	457,92	1 478,00	1 411,88

* date revizuite

Deficitul comerțului exterior cu *bunuri* înregistrat în balanța de plăți în ianuarie - septembrie 2023 a constituit 3 600,96 mil. USD și s-a majorat cu 2,4 la sută comparativ cu aceeași perioadă a anului 2022, pe seama scăderii mai accentuate a exporturilor (-266,63 mil. USD) decât a importurilor (-182,72 mil. USD).

Excedentul comerțului exterior cu *servicii*, în primele nouă luni ale anului 2023, a crescut cu 5,5 la sută față de perioada similară a anului precedent și a totalizat 650,66 mil. USD. Această tendință a fost determinată de majorarea mai semnificativă a valorii exporturilor de servicii (+185,98 mil. USD sau +11,4 la sută) decât a importurilor (+151,85 mil. USD sau +15,0 la sută). Creșterea exporturilor, în ianuarie - septembrie 2023, a fost condiționată de majorarea serviciilor de informatică cu 30,1 la sută, până la 419,00 mil. USD, precum și a serviciilor de transport, cu 18,0 la sută, până la 409,68 mil. USD. La importuri, creșterea a fost influențată de serviciile de călătorii, care au sporit cu 20,5 la sută, până la 393,06 mil. USD, în special datorită majorării cu 26,1 la sută, până la 284,99 mil. USD, a serviciilor de călătorii personale.

În primele nouă luni ale anului 2023, *veniturile primare* au înregistrat un excedent în valoare de 144,70 mil. USD, majorându-se de 3,7 ori comparativ cu perioada similară a anului 2022. Tendința a fost influențată de majorarea cu 18,6 la sută a intrărilor de venituri primare, până la 775,78 mil. USD, în timp ce ieșirile au crescut cu 2,6 la sută, până la 631,08 mil. USD. Majorarea intrărilor a fost determinată de veniturile din gestionarea activelor de rezervă, care au sporit de 6,6 ori, până la 126,67 mil. USD, precum și de creșterea cu 1,7 la sută, până la 631,29 mil. USD, a remunerării salariaților pentru munca prestată patronilor nerezidenți, având ponderea de 81,4 la sută din totalul intrărilor de venituri primare. În cadrul ieșirilor, diminuarea a fost cauzată de scăderea cu 9,3 la sută a veniturilor din investiții directe ce revin nerezidenților, drept urmare a diminuării cu 21,4 la sută a profiturilor reinvestite, până la 292,62 mil. USD. De menționat că ieșirile de venituri din alte investiții s-au majorat de 2,2 ori, până la 97,96 mil. USD, fiind în totalitate dobânzi acumulate.

Veniturile secundare au înregistrat, în ianuarie – septembrie 2023, un excedent de 1 285,38 mil. USD, care s-a majorat cu 7,1 la sută comparativ cu perioada similară a anului precedent ca rezultat al scăderii cu 1,3 la sută a intrărilor, și cu 24,7 la sută a ieșirilor. Transferurile personale primite din exterior de rezidenți s-au diminuat cu 8,2 la sută și au însumat 824,90 mil. USD, în timp ce ieșirile au scăzut cu 27,1 la sută, până la 246,36 mil. USD. Intrările din asistență tehnică, ajutorul umanitar și granturile în cadrul cooperării internaționale pentru toate sectoarele instituționale s-au majorat cu 3,2 la sută și au totalizat 371,99 mil. USD.

Remiterile personale primite de rezidenții Republicii Moldova, în ianuarie - septembrie 2023, s-au diminuat cu 4,5 la sută comparativ cu perioada similară a anului precedent și au totalizat 1 411,88 mil. USD (din care 457,92 mil. USD în trimestrul III 2023), ceea ce reprezintă 12,0 la sută raportat la PIB.

Contul de capital a consemnat, în nouă luni ale anului 2023, un excedent de 63,88 mil. USD, comparativ cu deficitul de 0,04 mil. USD din perioada similară a anului 2022. Soldul contului de capital a fost determinat de scăderea de 3,4 ori a ieșirilor de capital (până la 21,85 mil. USD). Intrările nete de capital înregistrate în sectorul privat au constituit 47,43 mil. USD, în timp ce intrările de asistență tehnică din exterior primită de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale au totalizat 38,52 mil. USD.

Suma soldurilor contului curent și contului de capital denotă că, drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital ale rezidenților Republicii Moldova cu nerezidenții, **necesarul net de finanțare externă**, în nouă luni ale anului 2023, a constituit 1 456,34 mil. USD, ceea ce reprezintă 12,4 la sută în raport cu PIB.

În ianuarie - septembrie 2023, **contul financiar** s-a soldat cu intrări nete de mijloace financiare în valoare de 1 408,68 mil. USD, ca urmare a majorării nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți cu 568,37 mil. USD și a scăderii nete a activelor financiare externe ale rezidenților cu 840,31 mil. USD.

Diminuarea netă a **activelor externe**, ce reprezintă intrări nete de mijloace financiare, pe parcursul a nouă luni ale anului 2023, a fost determinată de micșorarea cu 1 000,58 mil. USD a activelor sub formă de *numerar și depozite*, a celor sub formă de *credite comerciale și avansuri*, cu 217,58 mil. USD și *împrumuturi* – cu 65,54 mil. USD. Concomitent, *activele de rezervă* s-au majorat cu 439,72 mil. USD, *investițiile directe* – cu 4,22 mil. USD.

Creșterea netă a pasivelor financiare externe reflectă preponderența intrărilor de mijloace financiare de la nerezidenți. Pe parcursul a nouă luni ale anului 2023, angajamentele externe sub formă de *investiții directe* s-au majorat cu 305,40 mil. USD, pe seama reinvestirii profiturilor în sumă de 292,62 mil. USD, sporirii participațiilor la capital și a acțiunilor în proprietatea nerezidenților cu 34,50 mil. USD, în timp ce instrumentele de natura datoriei au înregistrat scăderi de 21,72 mil. USD. De asemenea, angajamentele externe sub formă de *credite comerciale și avansuri* s-au majorat cu 157,19 mil. USD, cele sub formă de *împrumuturi* – au înregistrat o creștere netă de 139,24 mil. USD, determinată, în special, de împrumuturile noi contractate de administrația publică. Angajamentele sub formă de *numerar și depozite* s-au diminuat cu 30,16 mil. USD.

În ianuarie - septembrie 2023, au fost valorificate împrumuturi în valoare de 802,52 mil. USD și rambursate – 663,28 mil. USD. *Administrația publică* a contractat împrumuturi externe noi în valoare de 570,91 mil. USD, principalii creditori fiind Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 228,06 mil. USD, Fondul Monetar Internațional – 123,68 mil. USD, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 112,66 mil. USD, Comisia Europeană – 43,83 mil. USD, Asociația Internațională de Dezvoltare – 29,94 mil. USD, Banca Europeană pentru Investiții – 15,43 mil. USD, Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei – 10,99 mil. USD și alți creditori – 6,32 mil. USD.

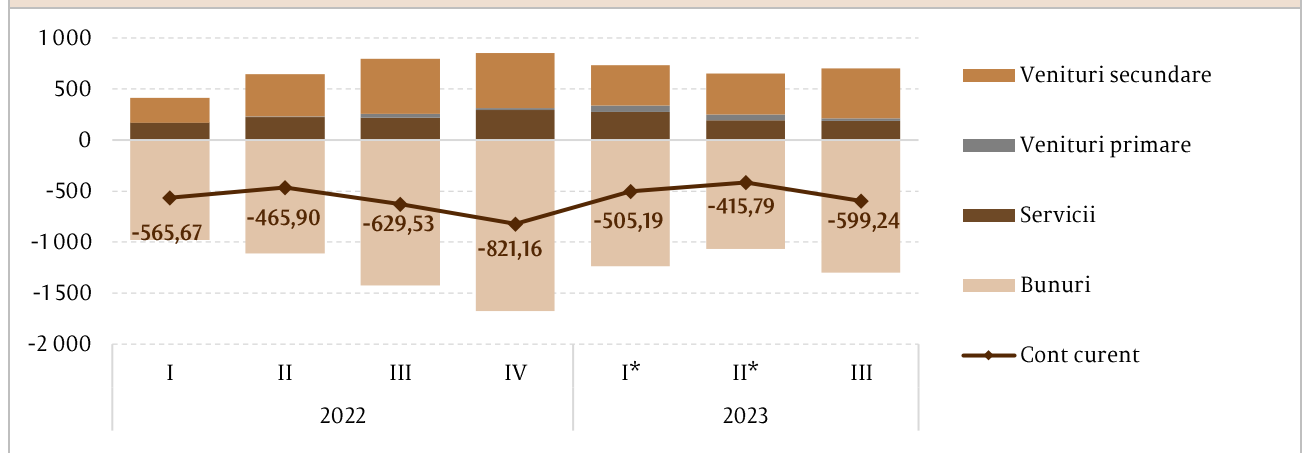
Balanța de plăți – prezentarea generală – date trimestriale

1. Contul curent

Conform datelor preliminare, în trimestrul III 2023, deficitul **contului curent** al balanței de plăți a Republicii Moldova s-a ameliorat cu 4,8 la sută comparativ cu trimestrul III 2022 și a totalizat 599,24 mil. USD (diagrama 3), pe seama diminuării deficitului comerțului exterior cu bunuri. Raportul dintre deficitul contului curent și PIB a fost de 13,3 la sută, cu 2,1 p.p. mai mic față de cel consemnat în trimestrul III 2022 (tabelul 3).

Deficitul contului curent, în trimestrul III 2023, față de perioada similară din 2022, s-a ameliorat pe seama diminuării deficitului comerțului exterior cu bunuri.

Diagrama 3. Contul curent – componente principale (mil. USD)

* date revizuite

Tabelul 3. Principalele componente ale contului curent al balanței de plăți (MBP6), raportate la PIB

	2022				2023			2023 III / 2022 III
	I	II	III	IV	I*	II*	III	
	%							p.p.
Contul curent	-18,5	-13,5	-15,4	-21,2	-15,0	-10,6	-13,3	2,1
Balanța comercială	-26,5	-25,6	-29,5	-35,7	-28,4	-22,3	-24,9	4,6
Export de bunuri și servicii	44,5	46,8	35,5	40,0	44,6	35,3	32,5	-3,0
Import de bunuri și servicii	71,0	72,5	65,1	75,7	73,1	57,6	57,4	-7,7
Balanța veniturilor primare	0,1	0,1	0,9	0,5	1,9	1,4	0,6	-0,3
Intrări de venituri primare, dintre care:	6,6	6,6	5,5	6,3	7,3	6,7	5,9	0,4
<i>Remunerarea salariaților</i>	6,4	6,3	5,1	5,5	6,2	5,4	4,7	-0,4
Ieșiri de venituri primare, dintre care:	6,5	6,6	4,6	5,8	5,5	5,3	5,3	0,7
<i>Venituri din investiții</i>	5,8	5,8	4,0	5,0	4,6	4,5	4,7	0,7
Balanța veniturilor secundare	7,9	12,1	13,3	14,0	11,6	10,3	10,9	-2,4
Intrări de venituri secundare, dintre care:	13,6	16,5	16,0	16,8	14,7	12,9	13,6	-2,4
<i>Transferuri personale</i>	7,7	9,5	8,2	7,9	8,0	7,4	5,9	-2,3
<i>Cooperarea internațională curentă</i>	1,9	3,5	4,4	5,2	2,9	2,1	4,3	-0,1
Ieșiri de venituri secundare	5,7	4,4	2,7	2,8	3,1	2,7	2,7	0,0
Contul de capital	-0,2	-0,1	0,2	0,5	0,4	0,6	0,6	0,4
Necesarul net de finanțare (soldul conturilor curent și de capital)	-18,8	-13,5	-15,2	-20,7	-14,5	-10,0	-12,8	2,4

* date revizuite

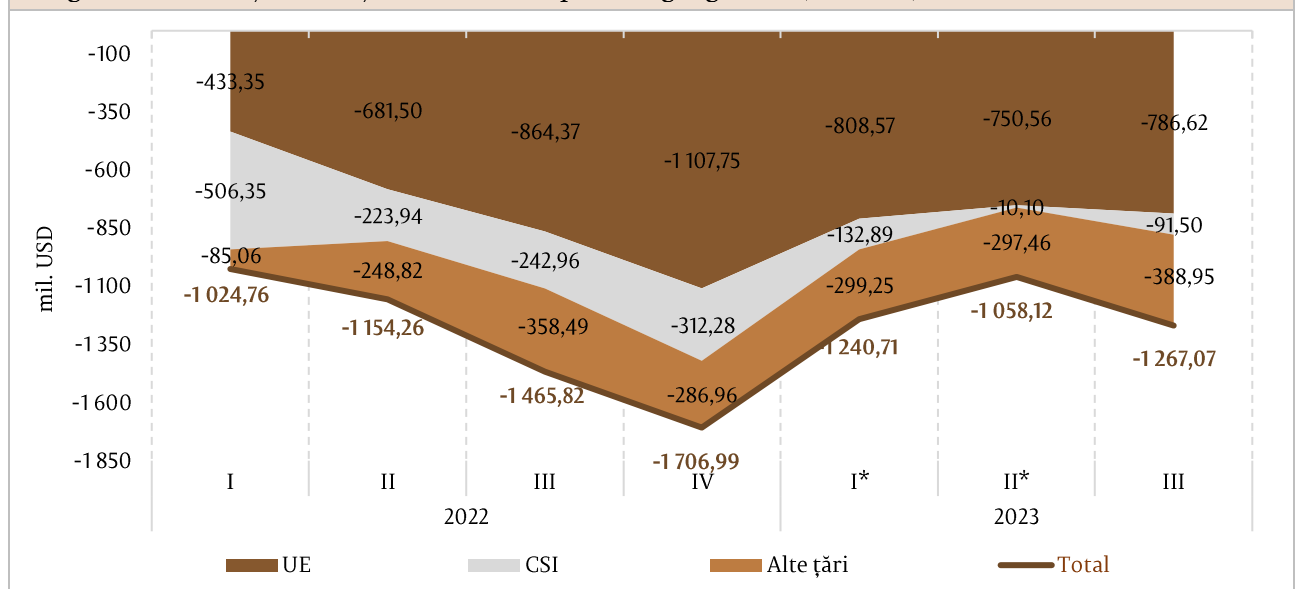
1.1. Comerțul exterior cu bunuri

Deficitul *comerțului exterior* cu bunuri, conform balanței de plăți, a scăzut cu 8,9 la sută comparativ cu perioada similară a anului precedent și a constituit 1 300,41 mil. USD. Exporturile de bunuri au scăzut cu 2,0 la sută și au totalizat 817,69 mil. USD, iar importurile s-au diminuat cu 6,3 la sută și au constituit 2 118,10 mil. USD.

Din punct de vedere geografic, diminuarea deficitului comerțului cu bunuri^{3,4} a fost generată de diminuarea substanțială a deficitului cu CSI (-151,46 mil. USD) și UE (-77,75 mil. USD). Totodată, deficitul comercial cu alte țări a crescut cu 8,5 la sută (+30,46 mil. USD), comparativ cu trimestrul III 2022 (diagrama 4).

În trimestrul III 2023, deficitul comerțului cu bunuri cu CSI și UE a scăzut, iar deficitul cu alte țări s-a majorat, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Diagrama 4. Balanța comerțului cu bunuri, pe zone geografice (FOB-CIF)

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS
 * date revizuite

a) Structura exportului de bunuri

În trimestrul III 2023, scăderea exporturilor de bunuri a fost determinată de diminuarea prețurilor² la *bunurile exportate* (-14,4 la sută), în timp ce volumul fizic al acestora a crescut (+15,1 la sută). Scăderea exporturilor³ de bunuri a fost determinată de diminuarea livrărilor către CSI și alte țări. Astfel, exporturile către CSI au scăzut cu 37,8 la sută (-119,63 mil. USD), către alte țări - cu 26,5 la sută (-28,90 mil. USD), iar cele către UE au crescut considerabil - cu 35,1 la sută (+136,64 mil. USD), (diagrama 5).

Din perspectiva structurii exporturilor pe categorii de bunuri, cea mai mare contribuție negativă la exportul total (13,5 p.p) a avut-o exportul de *produse minerale*, care a scăzut de 2,1 ori comparativ cu perioada similară a anului precedent. Această evoluție a fost determinată de exportul de *uleiuri din petrol sau uleiuri din minerale bituminoase*, care a scăzut de 2,3 ori comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent și a totalizat 79,75 mil. USD. O contribuție

² Conform indicilor valorii unitare și indicilor volumului fizic la mărfurile exportate, datele BNS.

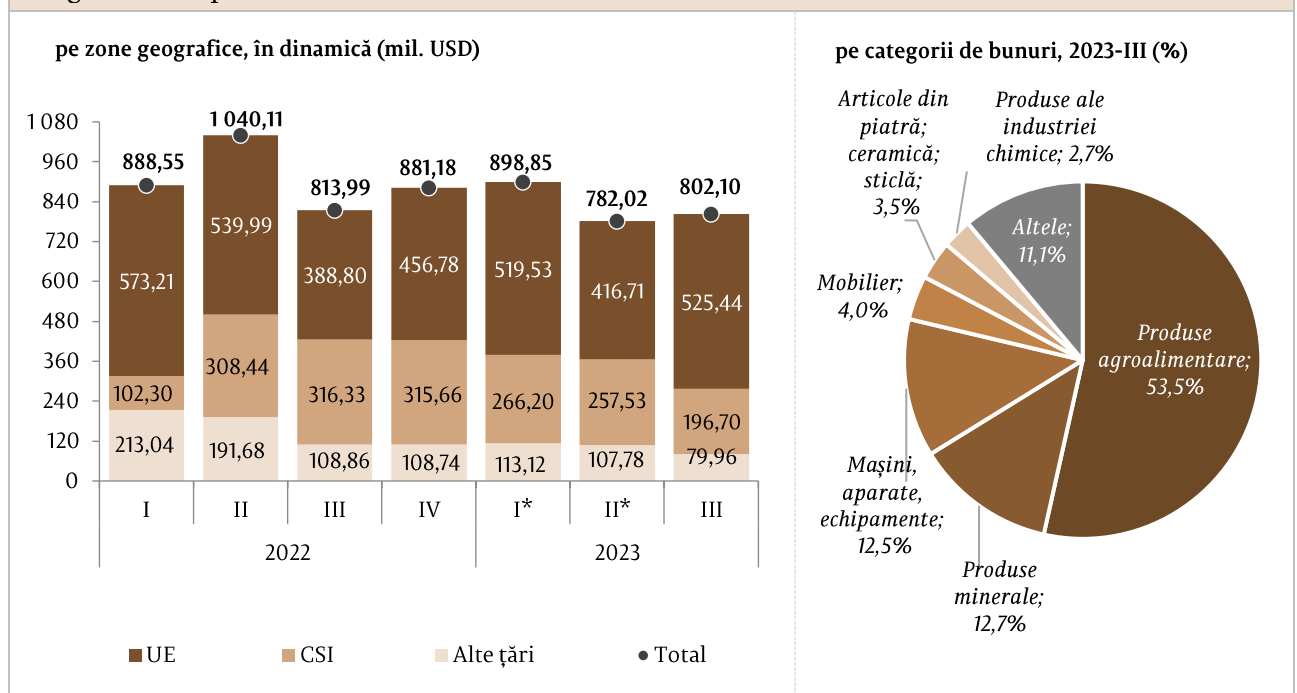
³ Date elaborate de BNM în baza datelor BNS prin excluderea bunurilor pentru/după prelucrare (pentru care nu are loc schimbul dreptului de proprietate) și vânzărilor magazinelor duty-free.

negativă, de 1,3 p.p, a avut-o exportul de *vehicule și aparate de zbor*, care a scăzut de 2,1 ori și a totalizat 9,57 mil. USD comparativ cu 19,93 mil. USD, în trimestrul III 2022.

Scăderile au fost atenuate de creșterea exportului de *produse agroalimentare*, cu cea mai mare contribuție pozitivă (11,3 p.p) la exportul total, în creștere cu 27,2 la sută comparativ cu perioada similară a anului precedent. Această evoluție a fost determinată de *produsele regnului vegetal*, care au crescut cu 55,5 la sută comparativ cu trimestrul III 2022, iar celelalte categorii de produse agroalimentare au marcat ușoare diminuări (tabelul 4). Astfel, exportul de semințe de rapiță s-a majorat de 3,7 ori și a constituit 81,88 mil. USD, exportul de grâu și meslin a crescut de 2,5 ori și a constituit 79,16 mil. USD, exportul de fructe și nuci a sporit cu 34,8 la sută și a totalizat 60,06 mil. USD, iar exportul de orz a crescut de 3,1 ori și s-a cifrat la 16,17 mil. USD. Totodată, exportul de semințe de floarea-soarelui s-a diminuat de 2,4 ori și a totalizat 17,04 mil. USD, iar exportul de porumb a scăzut de 3,5 ori și s-a cifrat la 5,56 mil. USD.

Diminuarea exportului de bunuri a fost determinată de scăderea semnificativă a exporturilor de *produse minerale* către CSI.

Diagrama 5. Exportul de bunuri

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS

* date revizuite

O altă contribuție pozitivă, de 2,7 p.p., a avut-o exportul de *mașini, aparate și echipamente*, valoarea acestora a crescut cu 28,5 la sută, până la 100,16 mil. USD, pe seama creșterii cu 33,5 la sută a exportului de fire, cabluri și alte conductoare electrice izolate, care au totalizat 64,95 mil. USD. O contribuție pozitivă, de 0,5 p.p., a avut și exportul de *produse ale industriei chimice*, care a sporit cu 22,3 la sută față de trimestrul III 2022 și a totalizat 21,60 mil. USD.

Tabelul 4. Exportul produselor agroalimentare pe principalele categorii

	2022				2023			2023 III / 2022 III %
	I	II	III	IV	I	II*	III	
	mil. USD							
I. Animale vii și produse ale regnului animal, dintre care:	7,44	5,82	6,16	10,44	9,76	7,24	4,15	67,4
Brânză și caș	1,10	1,08	1,93	1,32	1,66	2,25	1,99	103,1
Miere naturală	3,63	1,87	2,48	4,85	2,90	0,57	0,80	32,3
II. Produse ale regnului vegetal, dintre care:	392,76	330,04	173,85	164,34	222,88	156,93	270,29	155,5
Semințe de rapiță	10,91		22,33	10,37	11,52	3,28	81,88	366,7
Grâu și meslin	10,95	0,22	31,32	15,61	41,73	27,37	79,16	252,7
Fructe și nuci	65,39	72,49	44,56	58,22	57,19	43,79	60,06	134,8
Semințe de floarea-soarelui	133,93	110,71	40,67	51,04	24,16	33,80	17,04	41,9
Orz	0,31	0,54	5,21	1,73	4,23	0,69	16,17	310,4
Porumb	164,13	141,24	19,44	15,01	63,57	34,56	5,56	28,6
Boabe de soia	0,16	0,07	1,04	3,18	12,00	6,35	1,63	156,7
III. Grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală, dintre care:	101,13	128,45	53,36	93,19	83,94	57,53	51,30	96,1
Ulei de semințe de floarea-soarelui, de șofrănaș sau de bumbac	99,21	126,08	50,96	91,72	82,19	55,82	50,14	98,4
Ulei de soia	1,77	2,20	2,09	1,14	1,50	1,61	0,92	44,0
IV. Produse ale industriei alimentare; băuturi; tutun, dintre care:	100,36	98,13	104,09	130,82	121,04	107,30	103,51	99,4
Vinuri din struguri proaspeți	24,66	26,63	36,94	35,89	31,66	33,12	31,75	86,0
Alcool etilic nedenaturat (titru alcoolic sub 80%)	4,34	5,32	10,50	10,71	13,75	12,50	12,62	120,2
Sucuri de fructe și legume	16,81	11,20	11,96	28,86	20,78	10,59	11,96	100,0
Turte și alte reziduuri solide	13,52	13,85	3,99	11,80	13,37	16,24	10,75	269,4
Preparate din legume, fructe, nuci	6,88	9,38	8,68	10,74	9,00	8,36	9,02	103,9
Alcool etilic nedenaturat (titru alcoolic min. 80%)	11,78	9,78	10,79	11,88	6,76	5,03	5,87	54,4
Produse de brutărie, de patiserie și biscuiți, chiar cu adaos de cacao	5,08	5,34	5,09	5,93	6,64	5,37	5,33	104,7
TOTAL	601,69	562,44	337,46	398,79	437,62	329,00	429,25	127,2

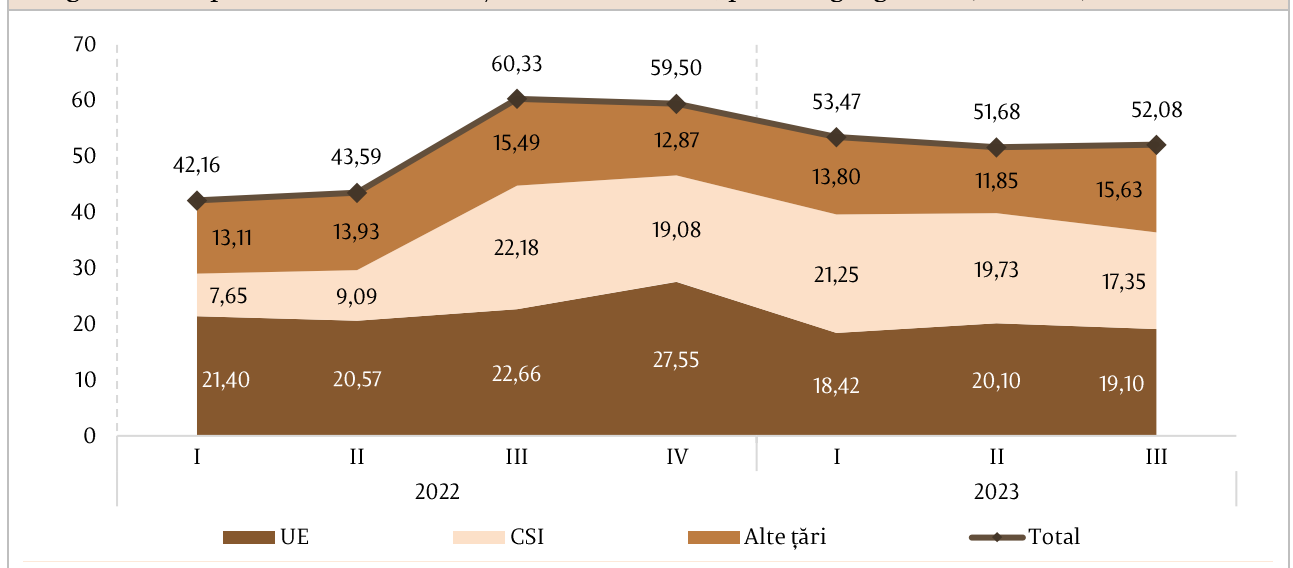
Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS

* date revizuite

În trimestrul III 2023, exportul total de *alcool etilic și băuturi alcoolice* a scăzut cu 13,7 la sută și a constituit 52,08 mil. USD, pe seama diminuării cu 21,8 la sută a exporturilor către CSI, ca urmare a scăderii livrărilor către Rusia de 7,3 ori sau până la 0,50 mil. USD, comparativ cu 3,67 mil. USD în trimestrul III 2022, și către Belarus – cu 17,5 la sută, până la 8,32 mil. USD. Totodată, au crescut livrările către Ucraina cu 18,6 la sută, totalizând 7,14 mil. USD. Exporturile către UE au scăzut, ca rezultat al diminuării livrărilor către Slovacia de 5,9 ori, până la 0,41 mil. USD, Bulgaria – de 2,5 ori (sau până la 0,76 mil. USD), în timp ce Ungaria nu a înregistrat exporturi de produse alcoolice în trimestrul III 2023, comparativ cu trimestrul III 2022, când acestea au avut o valoare de 1,42 mil. USD. Scăderea exporturilor către UE a fost ușor atenuată de creșterea exportului către România – cu 18,2 la sută (sau până la 8,89 mil. USD), Olanda – cu 84,2 la sută (sau până la 1,40 mil. USD) și Germania – de 3,4 ori (sau până la 0,88 mil. USD). Exporturile către alte țări au crescut cu 0,9 la sută și au totalizat 15,63 mil. USD.

În trimestrul III 2023, exportul de alcool etilic și băuturi alcoolice către CSI și UE au scăzut față de perioada similară a anului precedent.

Diagrama 6. Exportul de alcool etilic și băuturi alcoolice, pe zone geografice (mil. USD)

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS

b) Structura importului de bunuri

Diminuarea *importurilor de bunuri*⁴ a avut loc atât pe seama reducerii volumelor fizice⁵ (-11,5 la sută), cât și a prețurilor la bunurile importate (-3,4 la sută). Scăderea importului de bunuri a fost condiționată de diminuarea livrărilor din CSI, cu 48,5 la sută (-271,09 mil. USD). În același timp, importurile din UE au crescut cu 4,7 la sută (58,89 mil. USD), iar cele din alte țări - cu 0,3 la sută (1,56 mil. USD), (diagrama 7).

Analiza structurii importului pe categorii de bunuri, denotă că evoluția acestuia a fost determinată de scăderea cu 21,4 la sută a importului de *produse minerale*, față de trimestrul III 2022, cu o contribuție negativă de 6,5 p.p. la diminuarea importului total. Această regresie a fost cauzată, în special, de scăderea cu 36,6 la sută a valorii importului de uleiuri din petrol și din minerale bituminoase din România, până la 224,67 mil. USD.

Importul de *produse agroalimentare* a scăzut cu 6,6 la sută față de trimestrul III 2022, până la 284,28 mil. USD, contribuind cu 0,9 p.p. la diminuarea importului total de bunuri. Această tendință a fost cauzată de micșorarea de 6,3 ori a importului de semințe de floarea-soarelui (până la 3,28 mil. USD, față de 20,77 mil. USD în trimestrul III 2022), de diminuarea de 22,8 ori a importului de porumb (până la 0,51 mil. USD, comparativ cu 11,63 mil. USD în trimestrul III 2022), precum și de scăderea de 3,8 ori a importului de ulei de semințe de floarea-soarelui (până la 2,20 mil. USD, comparativ cu 8,37 mil. USD în aceeași perioadă a anului precedent).

O altă contribuție negativă de 0,7 p.p. la diminuarea importului total de bunuri a avut-o importul de materiale plastice și articole din acestea, care a scăzut cu 12,6 la sută și a totalizat 106,97 mil. USD, iar importul de mașini, aparate, echipamente a scăzut cu 3,0 la sută și a totalizat 330,88 mil. USD.

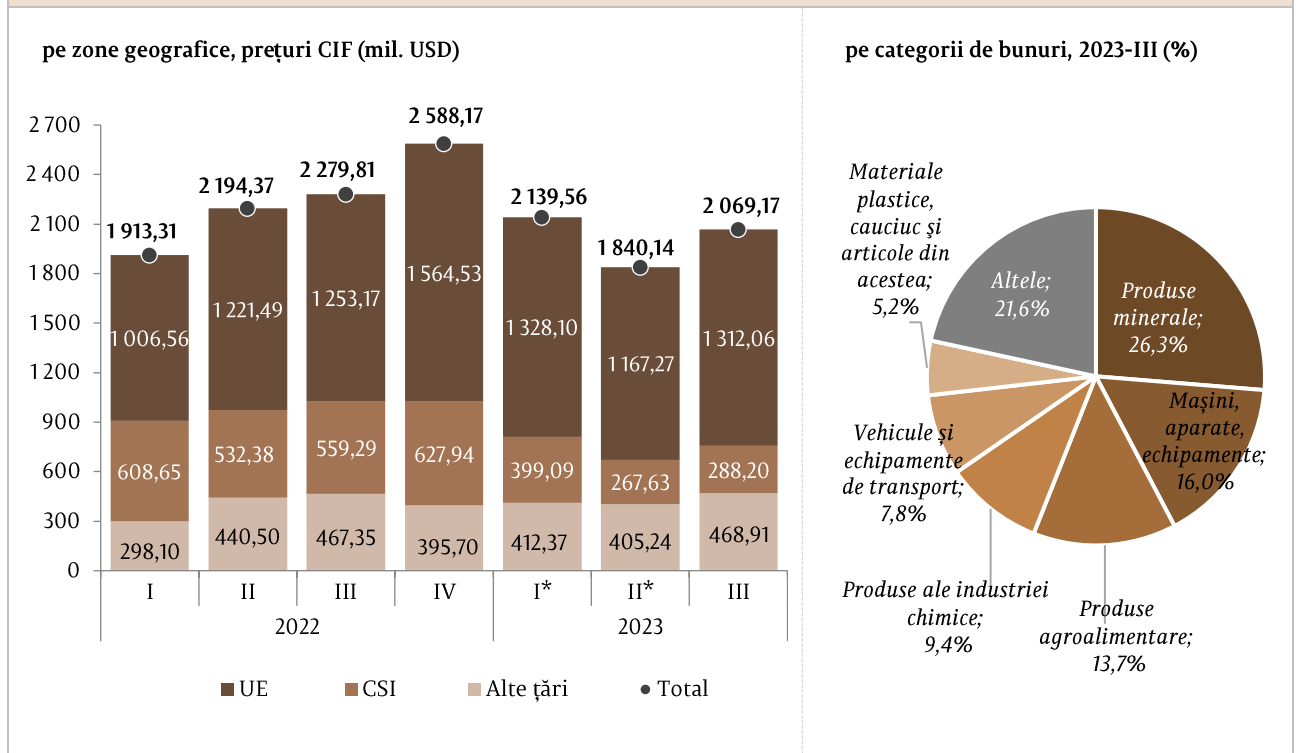
⁴ Date elaborate de BNM în baza datelor BNS, selecții la import (prețuri CIF) după principiul țării de livrare, prin excluderea bunurilor pentru/după prelucrare (pentru care nu are loc schimbul dreptului de proprietate).

⁵ Conform indicilor valorii unitare și indicilor volumului fizic la mărfurile importate, datele BNS.

Importul de *produse ale industriei chimice* a avut cea mai mare contribuție pozitivă, de 0,4 p.p. la totalul importurilor, însumând 194,18 mil. USD, în creștere cu 5,2 la sută comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Diminuarea importurilor de bunuri a fost determinată de scăderea livrărilor din CSI, iar cea mai semnificativă contribuție negativă a avut-o importul de produse minerale.

Diagrama 7. Importul de bunuri

Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS
* date ajustate

În trimestrul III 2023, valoarea importului produselor energetice a scăzut cu 19,8 la sută și a totalizat 525,64 mil. USD (diagrama 8).

S-a constatat diminuarea semnificativă a valorii importului de *combustibil diesel*, cu 29,5 la sută, până la 233,12 mil. USD.

Importul de *gaz natural* a crescut cu 4,6 la sută, constituind 167,40 mil. USD, în trimestrul III 2023, comparativ cu 160,08 mil. USD în perioada similară a anului precedent.

O contribuție semnificativă la diminuarea importului de resurse energetice a avut și importul de *benzine auto*, valoarea acestuia a scăzut cu 19,6 la sută.

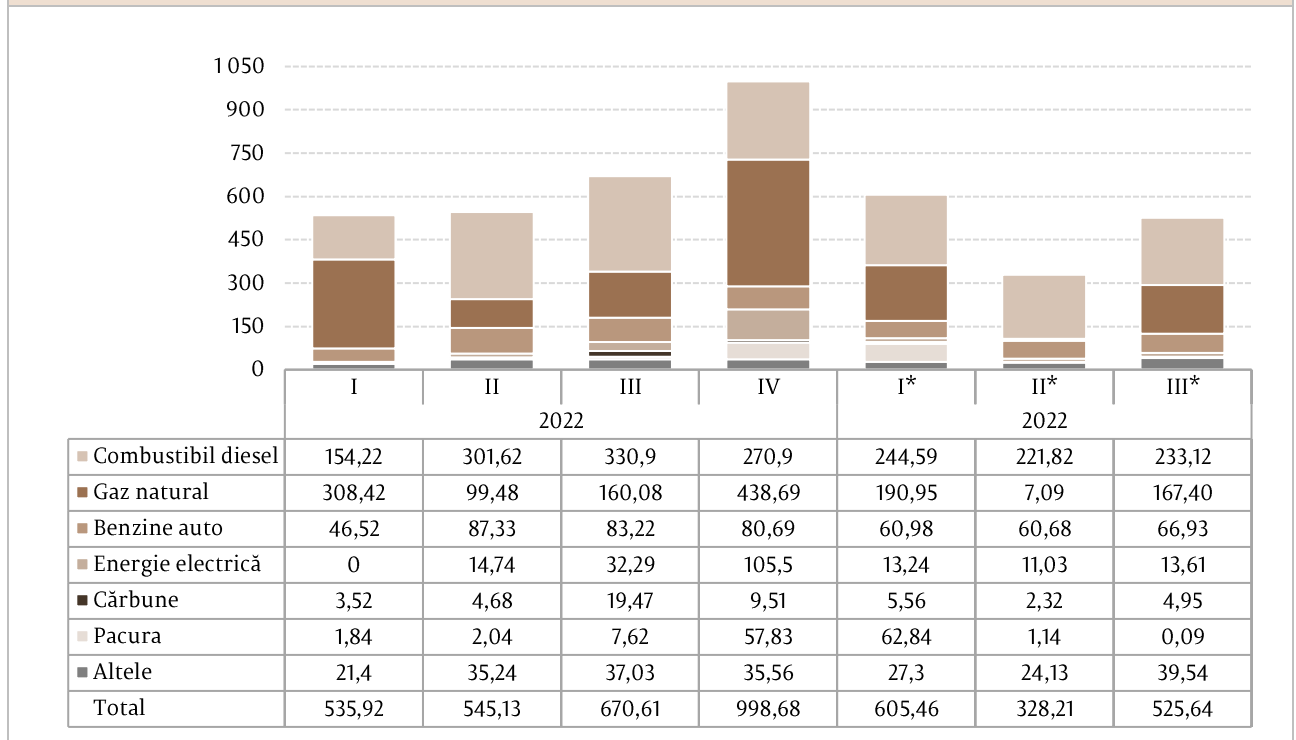
Importul de *energie electrică* a totalizat 13,61 mil. USD, în scădere de 2,4 ori.

În trimestrul III 2023, valoarea importului de *cărbune* a scăzut de 3,9 ori, până la 4,95 mil. USD.

Importul de *păcură* a scăzut până la 0,09 mil. USD comparativ cu 7,62 mil. USD în trimestrul III 2022.

În trimestrul III al anului 2023, față de perioada similară a anului 2022, au fost înregistrate reduceri a valorii importurilor la majoritatea tipurilor de produse energetice.

Diagrama 8. Import de produse energetice și electricitate (prețuri CIF)

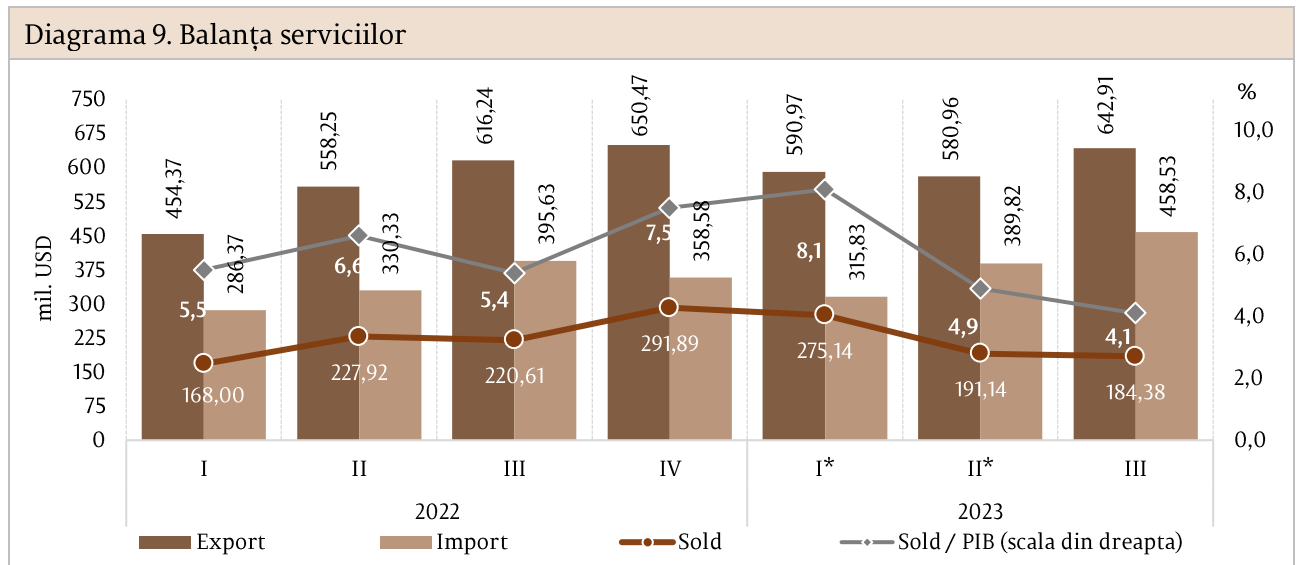
Sursa: Elaborat de BNM în baza datelor BNS

* date ajustate

1.2. Balanța serviciilor

În trimestrul III 2023, excedentul comerțului exterior cu *servicii* a totalizat 184,38 mil. USD și a scăzut cu 16,4 la sută față de perioada similară a anului 2022, ca urmare a creșterii mai mari a importurilor de servicii (+15,9 la sută) comparativ cu exporturile (+4,3 la sută), (diagrama 9). Scăderea de 3,1 ori (până la 22,01 mil. USD) a excedentului înregistrat la serviciile de călătorii a determinat tendința negativă a balanței serviciilor (tabelul 5).

Diminuarea excedentului balanței serviciilor a fost determinată de majorarea valorii importurilor de servicii, superioară creșterii exporturilor.

* date revizuite

Tabelul 5. Contribuția principalelor categorii de servicii la modificarea totală (puncte procentuale)

	Export			Import			Sold		
	Trimestrul III			Trimestrul III			Trimestrul III		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Servicii de informatică	7,2	4,2	5,5	1,5	-0,1	1,8	17,8	14,0	12,0
Servicii profesionale și de consultanță managerială	10,5	-5,6	2,2	2,2	0,0	1,4	26,2	-18,4	3,7
Taxe pentru utilizarea proprietății intelectuale (n.a.p)		0,1		5,2	-2,0	-0,4	-9,7	4,9	0,8
Servicii de prelucrare a materiei prime aflate în proprietatea terților	-6,5	2,4		0,4		0,2	-19,5	7,9	-0,2
Transport	12,4	11,2	0,1	13,1	13,6	3,4	11,1	5,6	-6,0
Călătorii	12,2	16,2	-3,7	20,7	7,5	6,1	-3,8	36,3	-21,2
Altele	2,5	3,9	0,2	4,3	3,2	3,4	-0,9	5,3	-5,5
TOTAL	38,3	32,4	4,3	47,4	22,2	15,9	21,2	55,6	-16,4

Exporturile de servicii, în trimestrul III 2023, au constituit 642,91 mil. USD, evoluția acestora fiind determinată de creșterea comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent a *serviciilor de informatică*, cu 30,6 la sută, până la 143,51 mil. USD sau 22,3 la sută din totalul serviciilor exportate (diagrama 10). Exportul *serviciilor profesionale și de consultanță managerială* au crescut cu 48,1 la sută și au totalizat 41,68 mil. USD.

Totodată, *serviciile de călătorii*, care dețin ponderea majoră, de 28,8 la sută din totalul exporturilor de servicii, au scăzut cu 10,9 la sută, până la 185,10 mil. USD, din cauza micșorării

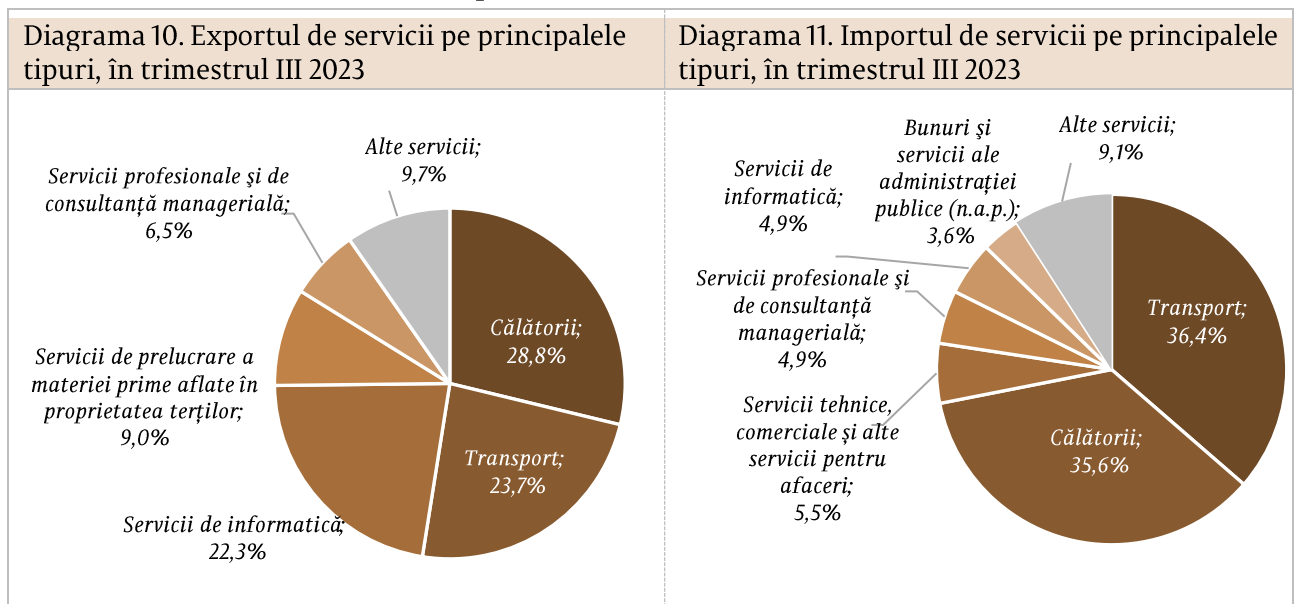
cu 20,0 la sută a serviciilor de călătorii personale, iar exportul serviciilor de călătorii de afaceri a crescut cu 25,5 la sută. De asemenea, *serviciile tehnice, comerciale și alte servicii pentru afaceri* au scăzut cu 30,6 la sută comparativ cu trimestrul III 2022.

Importurile de servicii au totalizat 458,53 mil. USD, dintre care 35,6 la sută (163,09 mil. USD) au fost *serviciile de călătorii*, care au sporit cu 17,2 la sută față de aceeași perioadă a anului precedent (diagrama 11). Creșterea acestora a fost determinată de majorarea importului serviciilor de călătorii personale cu 19,4 la sută până la 124,60 mil. USD.

Importul *serviciilor de transport* a crescut cu 8,9 la sută, până la 166,94 mil. USD, grație majorării transportului aerian - cu 83,1 la sută însumând 76,17 mil. USD.

O tendință ascendentă a avut și importul de *bunuri și servicii ale administrației publice (n.a.p.)*, care a sporit de 2,0 ori și a constituit 16,50 mil. USD.

Cea mai semnificativă contribuție la creșterea totală a exportului de servicii au avut-o serviciile de informatică, iar la import – serviciile de călătorii.

În trimestrul III 2023, excedentul balanței serviciilor de informatică a crescut cu 28,1 la sută comparativ cu trimestrul III 2022 și a totalizat 120,89 mil. USD (tabelul 6).

Tabelul 6. Balanța serviciilor de informatică, pe principalele tipuri

	2022				2023			2023 III / 2022 III
	I	II	III	IV	I*	II*	III	
	mil. USD							%
Servicii de informatică, total	84,05	96,85	94,40	128,66	110,88	123,34	120,89	128,1
Servicii legate de aplicațiile program	50,04	60,28	52,83	64,45	61,38	62,73	57,97	109,7
Alte servicii de informatică**	34,01	36,57	41,57	64,21	49,50	60,61	62,92	151,4

* date revizuite

** Servicii de instalare și mentenanță software / hardware nepersonalizate, prelucrarea datelor, web hosting etc.

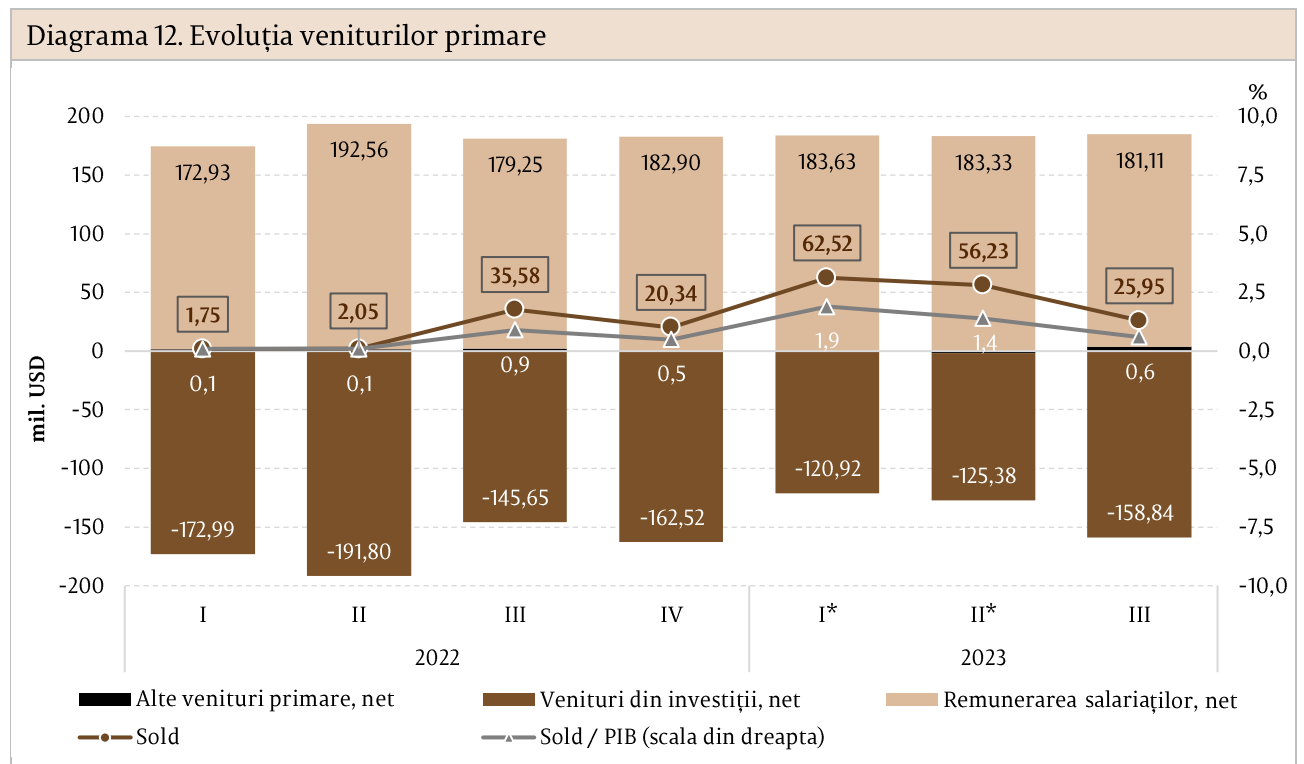
1.3. Balanța veniturilor primare

În trimestrul III 2023, *veniturile primare* s-au diminuat cu 27,1 la sută, comparativ cu perioada similară a anului precedent, și au înregistrat un excedent de 25,95 mil. USD (diagrama 12). Această dinamică rezultă din creșterea ieșirilor de venituri primare cu 26,1 la sută (până la 238,91 mil. USD), în timp ce intrările acestora au sporit cu 17,7 la sută (până la 264,86 mil. USD).

Majorarea ieșirilor a fost determinată de creșterea cu 21,6 la sută, până la 175,46 mil. USD a veniturilor din investiții directe ce revin nerezidenților, ca urmare a creșterii profiturilor reinvestite cu 26,6 la sută, până la 125,67 mil. USD. Dobânzile spre plată creditorilor străini s-au dublat, însumând 41,76 mil. USD.

În cadrul intrărilor de venituri primare creșterea a fost generată, în special, de majorarea veniturilor din gestiunea activelor de rezervă de 3,8 ori, până la 48,23 mil. USD. Remunerarea salariaților rezidenți pentru munca prestată patronilor nerezidenți, care deține ponderea majoră de 79,0 la sută din totalul intrărilor, a crescut cu 1,1 la sută până la 209,18 mil. USD.

În trimestrul III 2023, balanța veniturilor primare a scăzut pe seama ieșirilor de profituri reinvestite.

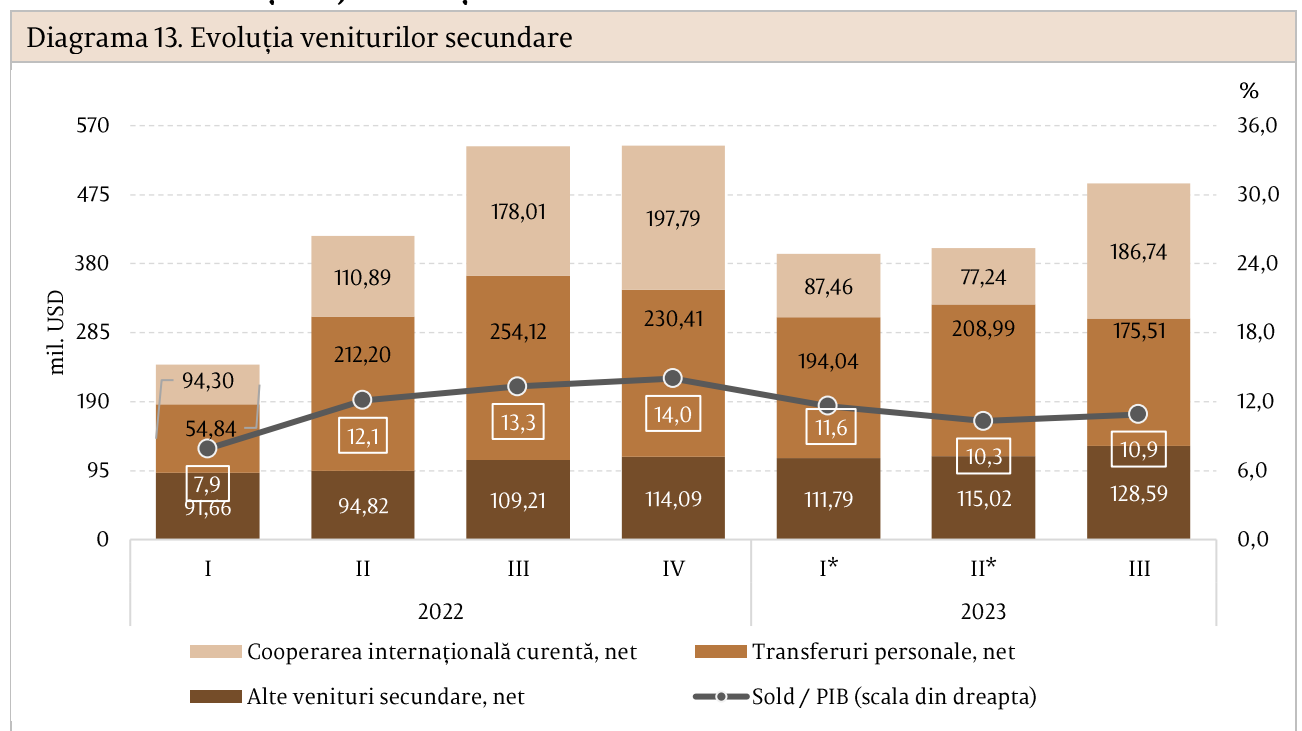
1.4. Balanța veniturilor secundare

În trimestrul III 2023, *veniturile secundare* au înregistrat o scădere a excedentului cu 9,3 la sută, până la 490,84 mil. USD, ca urmare a majorării ieșirilor (+8,0 la sută), care au constituit 119,76 mil. USD, și a diminuării intrărilor de venituri secundare (-6,4 la sută), până la 610,60 mil. USD (diagrama 13). Astfel, intrările în sectorul privat au scăzut cu 13,8 la sută, în timp ce veniturile administrației publice s-au majorat cu 22,9 la sută comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Transferurile personale primite din exterior de rezidenți au scăzut cu 21,2 la sută și au constituit 265,05 mil. USD, iar ieșirile au crescut cu 9,0 la sută (până la 89,54 mil. USD).

Intrările din asistență tehnică, ajutorul umanitar și granturile în cadrul cooperării internaționale pentru toate sectoarele instituționale s-au majorat cu 5,6 la sută, comparativ cu trimestrul III 2022, și au însumat 191,30 mil. USD, iar ieșirile acestora au crescut cu 41,2 la sută și au totalizat 4,56 mil. USD.

În trimestrul III 2023, diminuarea excedentului veniturilor secundare a fost rezultatul scăderii intrărilor și majorării ieșirilor.

* date revizuite

Remiteri personale (articol suplimentar la balanța de plăți)

Remiterile personale⁶ primite de rezidenții Republicii Moldova (credit), în trimestrul III 2023, s-au diminuat cu 14,4 la sută, comparativ cu perioada similară a anului precedent și au însumat 457,92 mil. USD, ceea ce reprezintă 10,2 la sută raportat la PIB. Această micșorare a fost cauzată, în special, de diminuarea transferurilor personale (-71,25 mil. USD), (tabelul 7).

Remiterile personale plătite nerezidenților (debit) au scăzut cu 3,7 la sută din cauza micșorării tranferurilor de capital între gospodăriile populației (-12,01 mil. USD).

Tabelul 7. Remiterile personale, pe componente

	2022				2023			2023 III / 2022 III
	I	II	III	IV	I*	II*	III	
	mil. USD							%
Credit, dintre care:	417,53	525,40	535,07	508,87	465,21	488,75	457,92	85,6
Transferuri personale	235,37	326,97	336,30	305,15	271,32	288,53	265,05	78,8
Remunerarea salariaților	167,01	186,81	176,70	182,11	180,25	180,51	178,79	101,2
Transferuri de capital între gospodăriile populației	15,15	11,62	22,07	21,61	13,64	19,71	14,08	63,8
Debit, dintre care:	192,77	160,33	127,98	120,27	105,62	110,50	123,28	96,3
Transferuri personale	141,07	114,77	82,18	74,74	74,89	78,82	89,08	108,4
Remunerarea netă a salariaților	20,20	23,38	24,82	27,22	24,49	25,04	25,23	101,7
Transferuri de capital între gospodăriile populației	31,50	22,18	20,98	18,31	6,24	6,64	8,97	42,8
Sold, dintre care:	224,76	365,07	407,09	388,60	359,59	378,25	334,64	82,2
Transferuri personale	94,30	212,20	254,12	230,41	196,43	209,71	175,97	69,2
Remunerarea netă a salariaților	146,81	163,43	151,88	154,89	155,76	155,47	153,56	101,1
Transferuri de capital între gospodăriile populației	-16,35	-10,56	1,09	3,30	7,40	13,07	5,11	468,8
Remiteri personale: Ct, % la PIB	13,7	15,2	13,1	13,1	13,8	12,5	10,2	-2,9 p.p.

* date revizuite

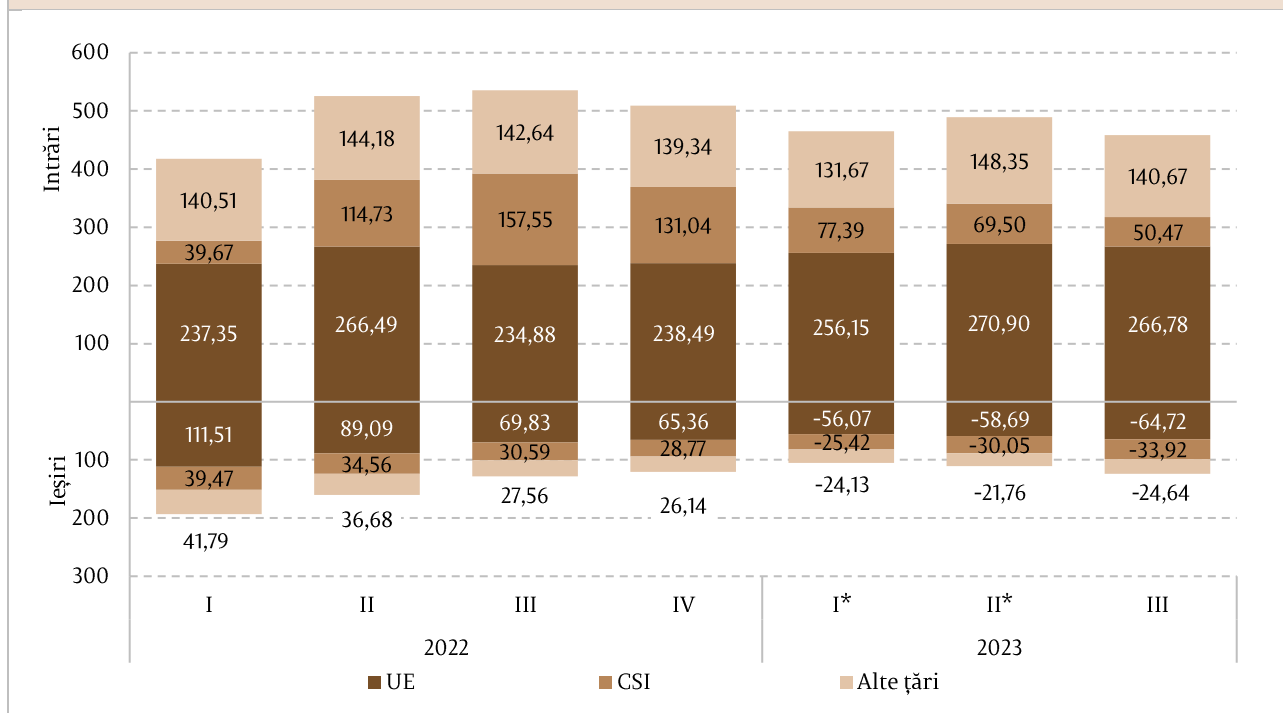
Scăderea intrărilor a fost cauzată de diminuarea de 3,1 ori a remiterilor provenite din CSI, care au avut o pondere de 11,0 la sută din total, și cu 1,4 la sută a celor din *alte țări*, care au deținut o pondere de 30,7 la sută din total. În același timp, remitterile din UE au sporit cu 13,6 la sută și au avut ponderea majoritară de 58,3 la sută din totalul intrărilor de remitteri personale (diagrama 14).

Diminuarea ieșirilor a fost determinată de scăderea cu 7,3 la sută, a celor către UE, care au deținut ponderea majoră de 52,5 la sută din total, și a celor către *alte țări* – cu 10,6 la sută, constituind 20,0 la sută din total. Ieșirile de remitteri personale către CSI au crescut cu 10,9 la sută și le-a revenit o pondere de 27,5 la sută din totalul ieșirilor de remitteri personale.

⁶ Remiterile personale reprezintă un articol suplimentar la balanța de plăți și reflectă valoarea remunerării nete a salariaților (excluzând cheltuielile lucrătorilor suportate în țara de prestare a muncii și unele taxe și impozite achitate de rezidenți peste hotare), a transferurilor personale și a celor de capital între gospodăriile casnice, indiferent de sursa de proveniență a acestora.
 Adresa: Bulevardul Grigore Vieru nr. 1, MD-2005, Chișinău, Republica Moldova
 Tel: (+373) 22 822 410, Fax: (+373) 22 220 591, email: official@bnm.md, web: www.bnm.md

Din punct de vedere geografic, diminuarea intrărilor de remiteri personale a fost cauzată de cele provenite din CSI și alte țări, în timp ce ieșirile au scăzut ca urmare a reducerii celor către UE și alte țări.

Diagrama 14. Distribuția geografică a remiterilor personale (mil. USD)

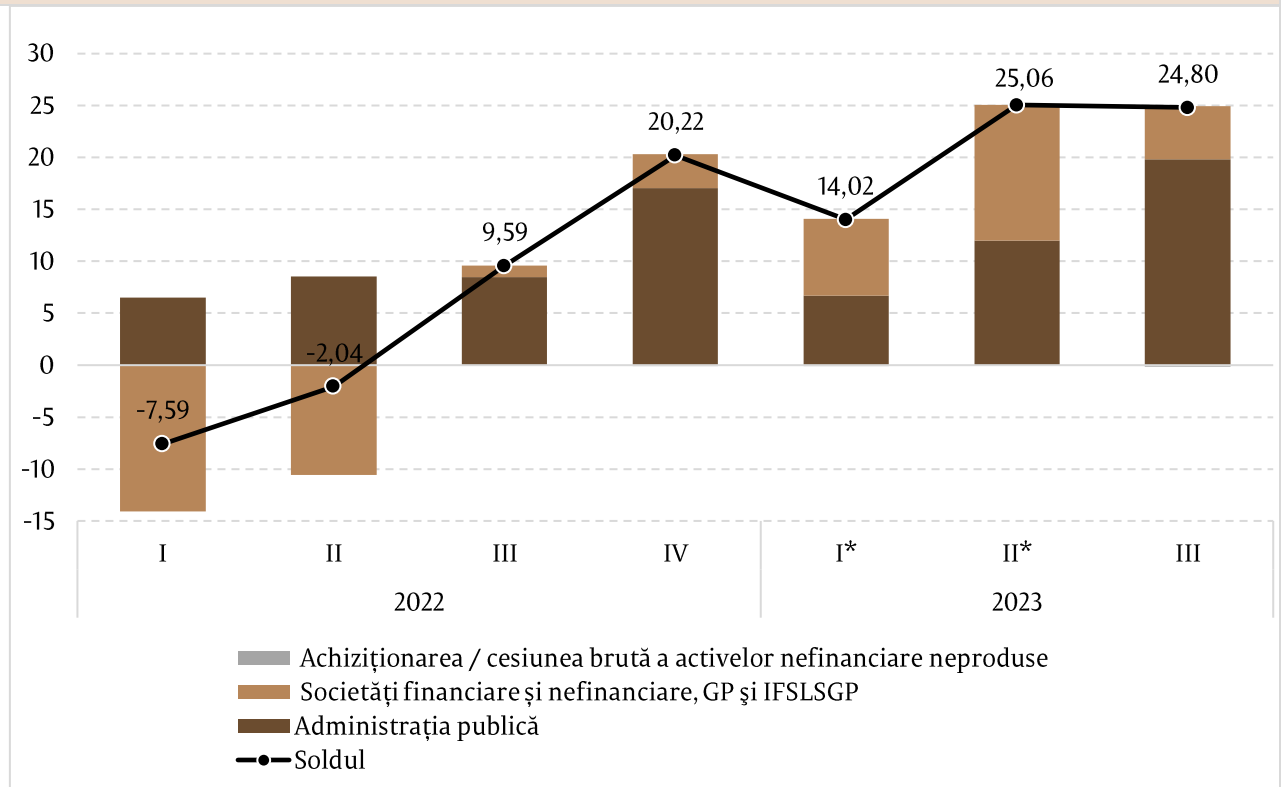
* date revizuite

2. Contul de capital

Contul de capital a consemnat, în trimestrul III 2023, încasări nete în valoare de 24,80 mil. USD, fiind de 2,6 ori mai mare comparativ cu trimestrul III 2022. Soldul contului de capital a fost determinat de intrările nete de asistență tehnică din exterior primite de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale, care au constituit 19,85 mil. USD, în timp ce intrările nete de capital înregistrate în sectorul privat au totalizat 5,11 mil. USD (diagrama 15).

În trimestrul III 2023, creșterea soldului contului de capital s-a datorat majorării intrărilor de capital, în timp ce ieșirile acestuia s-au micșorat.

Diagrama 15. Contul de capital - principalele componente (mil. USD)

* date revizuite

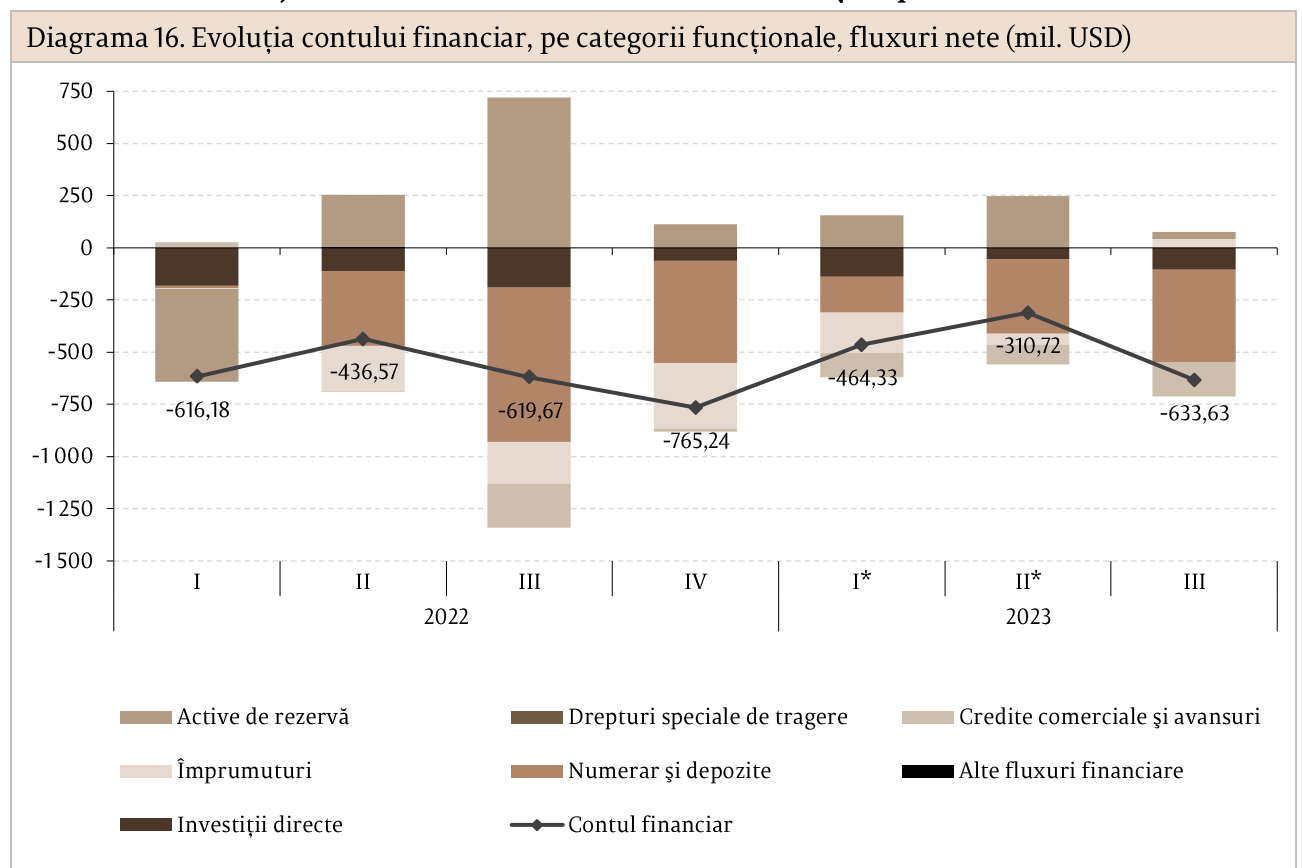
3. Contul financiar

Contul financiar al balanței de plăți a înregistrat intrări nete de mijloace financiare în valoare de 633,63 mil. USD, ca urmare a majorării nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți generate de tranzacțiile efective, în sumă de 53,35 mil. USD, în timp ce activele financiare externe s-au diminuat cu 580,28 mil. USD, în valoare netă (diagrama 16).

Astfel, contul financiar a consemnat, în trimestrul III 2023, o creștere a *activelor de rezervă*. Concomitent, se atestă diminuarea activelor sub formă de *numerar și depozite*, în special ale altor sectoare, care au înregistrat intrări financiare nete și au reprezentat principala sursă de finanțare a deficitului contului curent (tabelul 8).

Principala sursă de finanțare a deficitului de cont curent, în trimestrul III 2023, au fost intrările nete de mijloace financiare sub formă de numerar și depozite.

Diagrama 16. Evoluția contului financiar, pe categorii funcționale, fluxuri nete (mil. USD)

Notă: (+) ieșiri nete, (-) intrări nete de capital

* date revizuite

Tabelul 8. Sursele de acoperire a necesarului net de finanțare, fluxuri financiare nete, % PIB

	2022				2023		
	I	II	III	IV	I*	II*	III
Contul financiar	-20,2	-12,6	-15,2	-19,7	-13,7	-7,9	-14,1
Investiții directe, dintre care:	-5,8	-3,2	-4,7	-1,6	-4,1	-1,5	-2,4
Participații și acțiuni, altele decât reinvestirea profiturilor	-1,2	-0,5	-0,4	-0,4	-0,7	0,1	-0,1
Reinvestirea profiturilor	-4,2	-4,2	-2,4	-2,6	-3,0	-1,7	-2,8
Instrumente de natura datoriei	-0,4	1,5	-1,9	1,4	-0,4	0,2	0,5
Alte investiții, dintre care:	0,2	-16,6	-28,1	-21,1	-14,3	-12,8	-12,6
Numerar și depozite	-0,4	-10,4	-18,0	-12,7	-5,1	-9,1	-9,9
Împrumuturi	-0,2	-6,3	-4,9	-8,1	-5,7	-1,3	0,9
Credite comerciale și avansuri	0,9	-0,1	-5,1	-0,4	-3,5	-2,4	-3,6
Alte creanțe / angajamente	-0,1	0,2					
Modificarea activelor de rezervă	-14,6	7,2	17,6	3,0	4,6	6,3	0,8

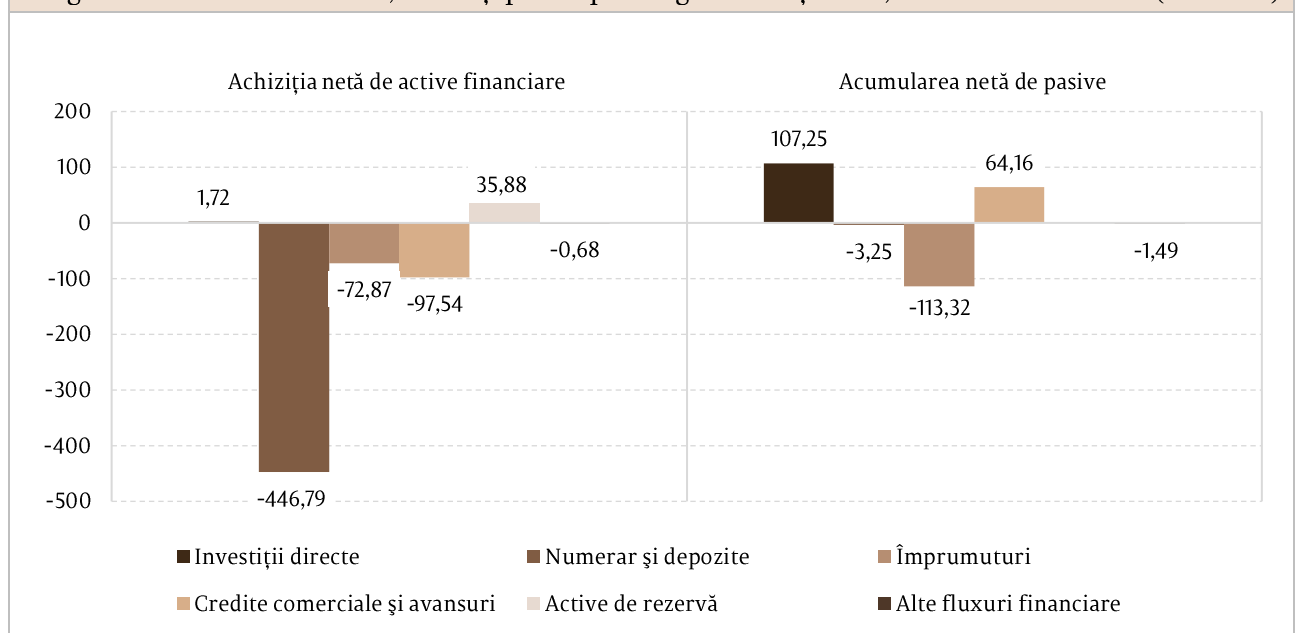
Notă: (-) – intrări nete de capital, (+) – ieșiri nete de capital

* date revizuite

Diminuarea netă a **activelor**, pe parcursul trimestrului III 2023, a fost determinată, în special, de scăderea activelor sub formă de *numerar și depozite* - cu 446,79 mil. USD, a celor sub formă de *credite comerciale și avansuri* - cu 97,54 mil. USD, activele sub formă de *împrumuturi* - cu 72,87 mil. USD, precum și de scăderea investițiilor de portofoliu cu 0,81 mil. USD.

Concomitent, *activele oficiale de rezervă* ale BNM s-au majorat cu 35,88 mil. USD, cele sub formă de *investiții directe* în străinătate - cu 1,72 mil. USD, iar *derivatele financiare* cu 0,13 mil. USD (diagrama 17).

Micșorarea netă a activelor financiare a fost cauzată, în special, de cele sub formă de numerar și depozite, în timp ce activele de rezervă s-au consolidat. Creșterea netă a pasivelor a fost determinată de evoluția celor sub formă de investiții directe, credite comerciale și avansuri, iar angajamentele sub formă împrumuturi, valută și depozite s-au diminuat.

Diagrama 17. Contul financiar, active și pasive pe categorii funcționale, în trimestrul III 2023 (mil. USD)

Creșterea netă a **pasivelor** financiare externe, în trimestrul III 2023, a fost determinată de intrările nete sub formă de investiții directe în sumă de 107,25 mil. USD, ca urmare a reinvestirii profiturilor în valoare de 125,67 mil. USD, creșterii participațiilor la capital și a acțiunilor în

proprietatea nerezidenților, de 4,84 mil. USD, în timp ce instrumentele de natura datoriei față de investitorii străini direcți s-au micșorat cu 23,26 mil. USD (tabelul 99). La majorarea pasivelor au contribuit și cele sub formă de *credite comerciale și avansuri* ale societăților nefinanciare în valoare de 64,16 mil. USD.

Tabelul 9. Investiții directe, intrări și ieșiri de capital (mil. USD)

	2022								2023					
	I		II		III		IV		I*		II*		III	
	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri	intrări	ieșiri
Investiții directe	261,37	84,22	221,00	109,65	256,14	64,06	224,27	163,77	202,55	64,06	138,03	80,87	185,30	79,77
Active	18,40	35,27	19,46	31,82	26,00	29,08	22,41	35,06	19,34	19,73	18,76	20,87	16,39	18,11
Pasive	242,97	48,95	201,54	77,83	230,14	34,98	201,86	128,71	183,21	44,33	119,27	60,00	168,91	61,66
<i>Participații la capital și acțiuni ale fondurilor de investiții, exceptând reinvestirea profiturilor</i>	62,65	24,61	19,39	0,15	27,22	10,41	50,76	30,64	41,44	16,19	22,01	17,60	11,16	6,32
<i>Reinvestirea profiturilor (+) / pierderi (-)</i>	128,77		144,19		99,27		100,12		99,74		67,21		125,67	
<i>Instrumente de natura datoriei</i>	51,55	24,34	37,96	77,68	103,65	24,57	50,98	98,07	42,03	28,14	30,05	42,40	32,08	55,34

Notă: Achiziția activelor financiare se reflectă pe debit la ieșiri, iar retragerea activelor financiare - pe credit la intrări. Acumularea pasivelor se reflectă pe credit la intrări, iar stingerea pasivelor - pe debit la ieșiri.

* date revizuite

Rambursările nete de pasive sub formă de *împrumuturi* au constituit 113,32 mil. USD (dintre care trageri - 288,65 mil. USD și rambursări - 401,97 mil. USD), (tabelul 10). În trimestrul III 2023, *administrația publică* a efectuat rambursări nete în valoare de 140,04 mil. USD, iar *băncile licențiate* - 0,87 mil. USD. *Societățile nefinanciare, gospodăriile populației și instituțiile fără scop lucrativ* au înregistrat trageri nete - de 24,52 mil. USD, *alte societăți financiare* - de 3,07 mil. USD.

Pasivele sub formă de *numerar și depozite* s-au diminuat cu 3,25 mil. USD în bază netă.

Tabelul 10. Împrumuturi externe (pasive, fără cele intragrup), pe sectoare instituționale, valorificări și rambursări (mil. USD)

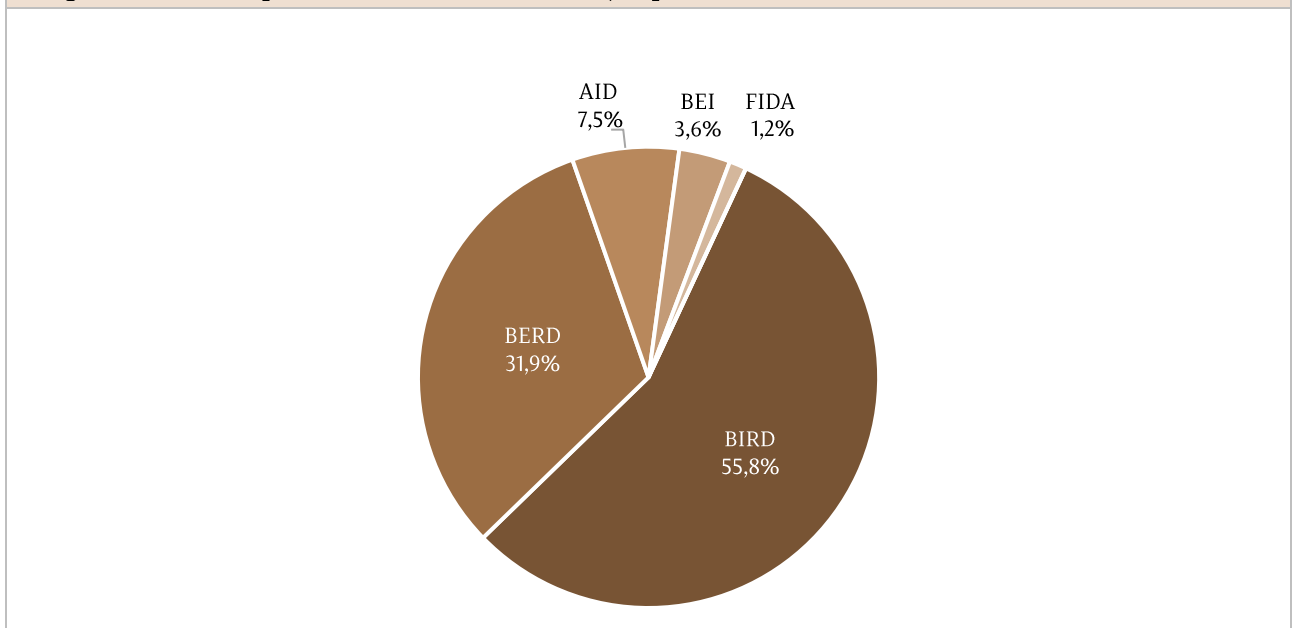
	2022								2023					
	I		II		III		IV		I*		II*		III	
	valor.	ramb.	valor.	ramb.	valor.	ramb.	valor.	ramb.	valor.	ramb.	valor.	ramb.	valor.	ramb.
Împrumuturi	72,48	100,91	327,59	108,98	366,38	113,61	449,34	99,54	263,80	99,08	250,07	162,23	288,65	401,97
Banca centrală		6,25		8,41		3,84		5,67			3,96			
<i>Termen lung</i>		6,25		8,41		3,84		5,67			3,96			
Administrația publică	24,93	32,36	181,96	24,60	277,44	26,88	315,01	31,94	184,42	26,35	186,15	71,78	200,34	340,38
<i>Termen lung</i>	24,93	32,36	181,96	24,60	277,44	26,88	315,01	31,94	184,42	26,35	186,15	71,78	200,34	340,38
Societăți care acceptă depozite, exclusiv BC	8,98	3,16	57,31	10,07	30,97	29,13	71,34	10,85	5,36	5,63		28,24	8,72	9,59
<i>Termen scurt</i>			26,30			25,60	0,10	0,10						
<i>Termen lung</i>	8,98	3,16	31,01	10,07	30,97	3,53	71,24	10,75	5,36	5,63		28,24	8,72	9,59
Societăți nefinanciare, GP și IFSLSGP	25,76	37,74	48,49	46,84	21,13	25,65	21,28	22,26	31,36	19,56	27,29	31,30	54,00	29,48
<i>Termen scurt</i>	0,80	3,79	9,72	7,95	1,74	0,45	0,98	0,66	2,43	2,38	3,04	2,00	1,22	0,38
<i>Termen lung</i>	24,96	33,95	38,77	38,89	19,39	25,20	20,30	21,60	28,93	17,18	24,25	29,30	52,78	29,10
Alte societăți financiare	12,81	21,40	39,83	19,06	36,84	28,11	41,71	28,82	42,66	47,54	36,63	26,95	25,59	22,52
<i>Termen scurt</i>			0,02						0,06			0,05	0,10	
<i>Termen lung</i>	12,81	21,40	39,81	19,06	36,84	28,11	41,71	28,82	42,60	47,54	36,63	26,90	25,49	22,52

* date revizuite

*Administrația publică*⁷ a contractat împrumuturi externe noi în valoare de 200,34 mil. USD, principalul creditor fiind Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 111,70 mil. USD; Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 63,82 mil. USD; Asociația Internațională de Dezvoltare – 15,00 mil. USD; Banca Europeană de Investiții – 7,23 mil. USD; Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă - 2,32 mil. USD și alți creditori – 0,27 mil. USD (diagrama 18).

În trimestrul III 2023, principalul creditor al administrației publice a fost Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare.

Diagrama 18. Principalii creditori ai administrației publice, în trimestrul III 2023

⁷ Notă: Valoarea împrumuturilor administrației publice la 30.06.2022 (181,96 mil. USD) include tranșele la creditele ECF și EFF primite în mai 2022 de la FMI (reflectate conform Îndrumarului metodologic al FMI Statistica datoriei externe, 2014 <https://www.imf.org/external/np/sta/ed/ed.htm> para 2.26); datele publicate de Ministerul Finanțelor privind soldul datoriei de stat la situația din 30.06.2022 nu includ aceste sume, ele fiind reflectate începând cu luna iulie 2022 (data intrării în vigoare a Legii nr. 7 din 21.01.2022 și Legii nr. 8 din 21.01.2022, care aproba atragerea de către Guvernul Republicii Moldova a împrumutului de stat extern din partea FMI).

II. Poziția investițională internațională la 30.09.2023 (date provizorii)

Poziția investițională internațională a Republicii Moldova, la 30.09.2023, a totalizat -6 452,75 mil. USD (sau -41,2 la sută raportat la PIB), soldul net debitor aprofundându-se cu 4,3 la sută față de situația de la sfârșitul anului 2022 (tabelul 11).

Tabelul 11. Indicatorii principali aferenți poziției investiționale internaționale (MBP6)

	31.03. 2022	30.06. 2022	30.09. 2022	31.12. 2022	31.03. 2023*	30.06. 2023*	30.09. 2023	30.09.2023 / 31.12.2022
	mil. USD							%
Poziția investițională internațională netă	-5 662,22	-5 726,57	-5 639,71	-6 184,84	-6 511,21	-6 442,05	-6 452,75	104,3
Active	6 044,38	5 886,31	6 206,84	6 506,25	6 803,14	7 013,21	6 855,49	105,4
Pasive	11 706,60	11 612,88	11 846,55	12 691,09	13 314,35	13 455,26	13 308,24	104,9
Activele oficiale de rezervă	3 432,43	3 616,39	4 227,54	4 474,17	4 679,35	4 902,67	4 881,93	109,1
Investițiile directe, pasive	4 893,11	4 805,61	4 866,24	4 946,70	5 242,01	5 285,38	5 367,41	108,5
Împrumuturi (fără cele intragrup), pasive	4 146,23	4 217,82	4 270,12	4 865,43	5 102,89	5 184,72	4 960,71	102,0
	%							p.p.
PII / PIB	-40,5	-40,2	-39,2	-42,6	-44,0	-42,2	-41,2	1,4
Activele externe / pasivele externe	51,6	50,7	52,4	51,3	51,1	52,1	51,5	0,2
Ponderele ISD în poziția pasivelor externe	41,8	41,4	41,1	39,0	39,4	39,3	40,3	1,3
Ponderele împrumuturilor (fără împrumuturile intragrup) în poziția pasivelor externe	35,4	36,3	36,0	38,3	38,3	38,5	37,3	-1,0

* date revizuite

Poziția activelor financiare externe a totalizat 6 855,49 mil. USD, majorându-se cu 5,4 la sută de la începutul anului, iar a pasivelor – 13 308,24 mil. USD, în creștere cu 4,9 la sută. Raportul dintre poziția activelor și a pasivelor externe a constituit 51,5 la sută (+0,2 p.p. față de 31.12.2022).

Tabelul 12. Poziția investițională internațională (MBP6), la 30.09.2023 (mil. USD)

	Poziția la 31.12.2022	Modificări care reflectă:					Poziția la 30.09.2023
		dinamica totală	fluxul din BP	schimbări de preț	fluctuația ratei de schimb	alte schimbări	
PII (netă)	-6 184,84	-267,91	-1 408,68	10,37	-128,96	1 259,36	-6 452,75
Active	6 506,25	349,24	-840,31	-16,95	-12,28	1 218,78	6 855,49
Investiții directe	438,59	14,95	4,22		10,73		453,54
Investiții de portofoliu	13,83	-0,56	-0,74	0,02	0,16		13,27
Derivate financiare			0,19		-0,19		0,00
Alte investiții	1 579,66	-72,91	-1 283,70		-7,99	1 218,78	1 506,75
Active de rezervă*	4 474,17	407,76	439,72	-16,97	-14,99		4 881,93
Pasive	12 691,09	617,15	568,37	-27,32	116,68	-40,58	13 308,24
Investiții directe	4 946,70	420,71	305,40	-27,21	183,11	-40,59	5 367,41
Investiții de portofoliu	24,67	-1,26	-1,36	-0,11	0,21		23,41
Alte investiții	7 719,72	197,70	264,33		-66,64	0,01	7 917,42

Notă: Pentru evaluarea pozițiilor se utilizează cross-cursurile oficiale de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA, la sfârșit de perioadă

* fluxuri evaluate la rata de schimb zilnică

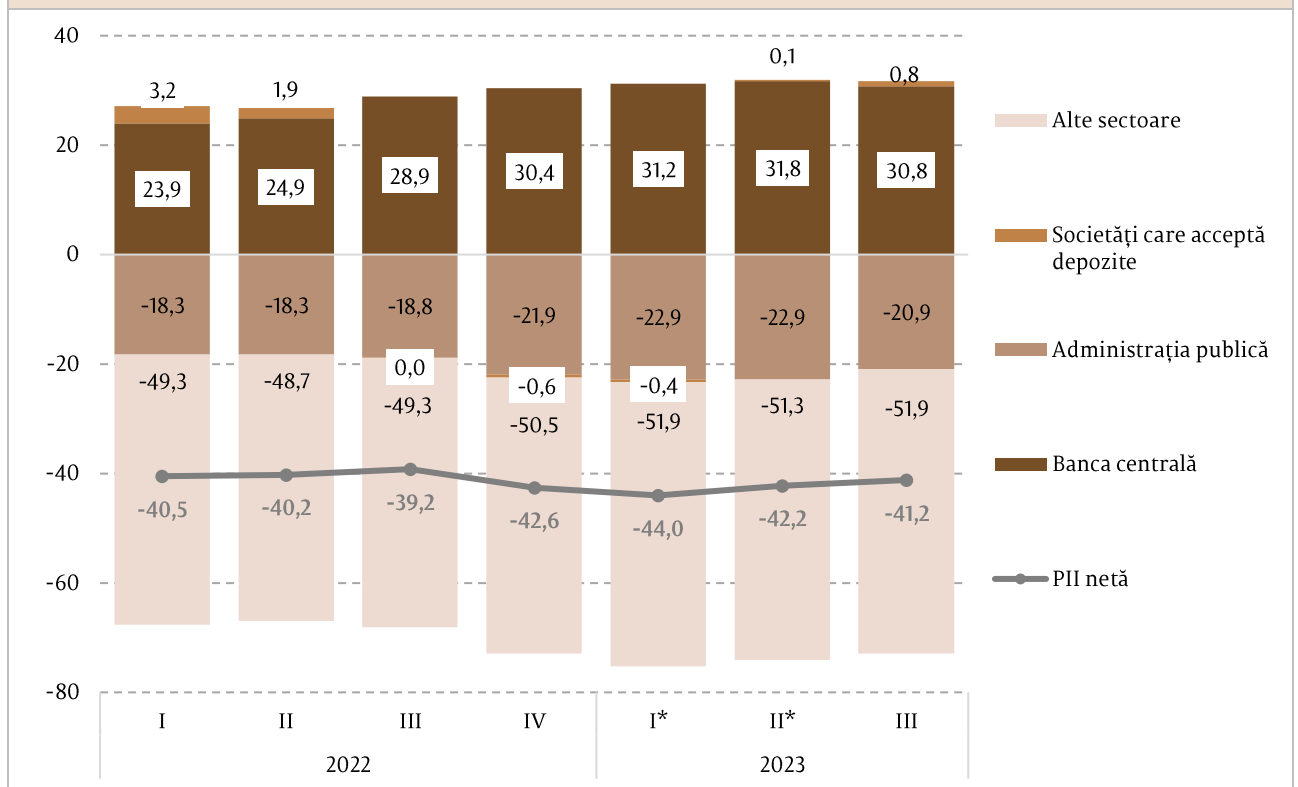
Poziția activelor financiare a fost influențată în sensul majorării de alte schimbări (1 218,78 mil. USD), în timp ce fluxul negativ înregistrat în balanța de plăți (-840,31 mil. USD), modificarea prețurilor instrumentelor financiare (-16,95 mil. USD) și fluctuația ratelor de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA (-12,28 mil. USD) au influențat poziția activelor în sensul scăderii (tabelul 12).

Poziția *pasivelor* a fost determinată de fluxul pozitiv înregistrat în balanța de plăți (568,37 mil. USD) și fluctuația ratelor de schimb ale valurilor originale față de dolarul SUA (116,68 mil. USD). Totodată, alte schimbări (-40,58 mil. USD) și modificarea prețurilor instrumentelor financiare (-27,32 mil. USD) au influențat poziția pasivelor în sensul scăderii.

BNM a înregistrat creșterea poziției creditoare nete relative la PIB, în timp ce administrația publică și-a diminuat poziția debitoare netă față de nerezidenți, iar alte sectoare (alte societăți financiare, societăți nefinanciare, gospodăriile populației și instituțiile fără scop lucrativ) au înregistrat o deteriorare / aprofundare a poziției sale net debitoare (diagrama 19).

La 30.09.2023, soldul net debitor al poziției investiționale internaționale relativ la PIB s-a îmbunătățit față de 31.12.2022. Poziția netă debitoare a administrației publice cu 1,0 p.p., până la -20,9 la sută în PIB, iar în cazul societăților care acceptă depozite s-a înregistrat o poziție netă creditoare de 0,8 la sută în PIB, comparativ cu poziția netă debitoare de 0,6 la sută la 31.12.2022.

Diagrama 19. Poziția investițională internațională net, la sfârșitul perioadei, pe sectoare instituționale, (% la PIB)

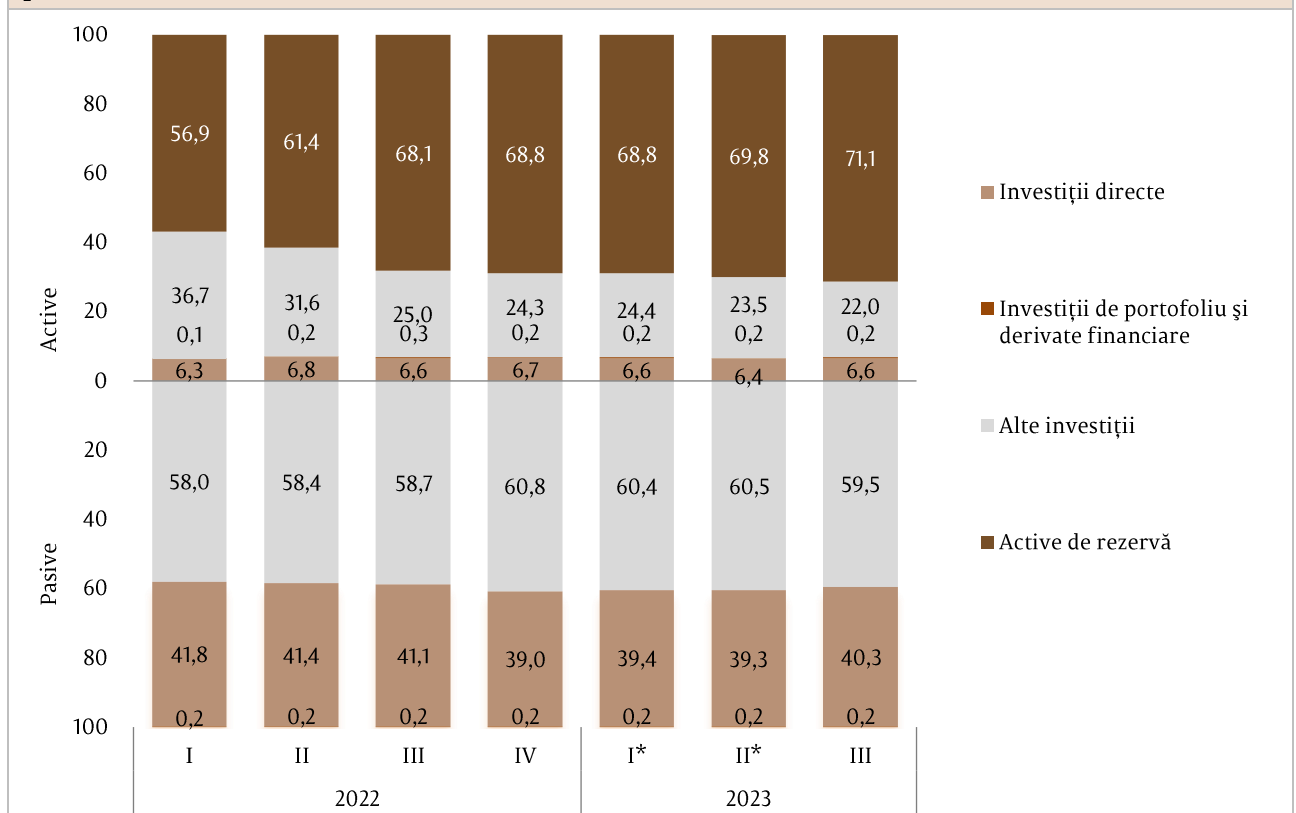

* date revizuite

Din punctul de vedere al structurii PII pe categorii funcționale, majorarea poziției *activelor* financiare externe, la 30.09.2023, a fost influențată de creșterea poziției *activelor de rezervă* cu 9,1 la sută, precum și a celor sub formă de *numerar și depozite* - cu 39,9 la sută; *investiții directe* - cu 3,4 la sută. În același timp, activele sub formă de *credite comerciale și avansuri* s-au diminuat cu 26,5 la sută, împrumuturi - cu 31,1 la sută, investiții de portofoliu - cu 4,0 la sută (diagrama 20).

Activele de rezervă au deținut ponderea predominantă în totalul activelor financiare, în timp ce alte investiții și investițiile directe - ponderi semnificative în totalul pasivelor.

Diagrama 20. Structura activelor financiare și pasivelor externe, pe categorii funcționale, la sfârșitul perioadei (%)

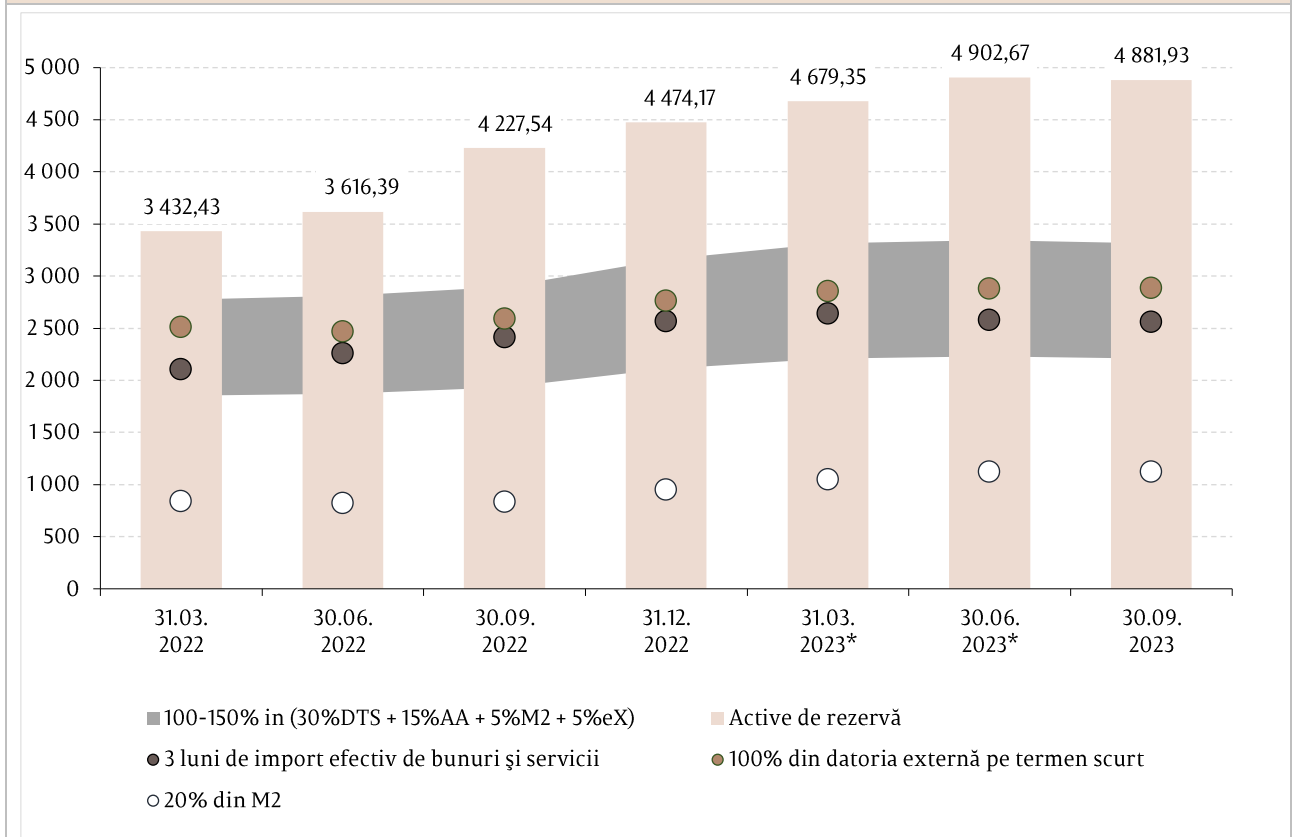
* date revizuite

Poziția *activelor oficiale de rezervă* a constituit 4 881,93 mil. USD la 30.09.2023, ceea ce corespunde tuturor criteriilor de suficiență:

- (i) acoperirea a cel puțin 3 luni de importuri de bunuri și servicii (au acoperit 5,7 luni de import efectiv);
- (ii) acoperirea integrală prin rezerve a datoriei externe pe termen scurt (au acoperit 169,3 la sută);
- (iii) acoperirea a 20,0 la sută din masa monetară M2 (au acoperit 86,9 la sută);
- (iv) acoperirea a 100-150 la sută din suma: 30 la sută din datoria externă pe termen scurt + 15,0 la sută din alte angajamente externe + 5,0 la sută din M2 + 5,0 la sută din exporturi de bunuri și servicii (au acoperit 220,9 la sută), (diagrama 21).

La 30.09.2023, poziția activelor oficiale de rezervă s-a majorat comparativ cu 31.12.2022 și corespunde tuturor criteriilor de suficiență.

Diagrama 21. Indicatorii suficienței activelor oficiale de rezervă

Notă: Criteriile se bazează pe recomandările FMI din "Assessing Reserve Adequacy - Specific Proposals", aprilie 2015

<http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2014/121914.pdf>

* date revizuite

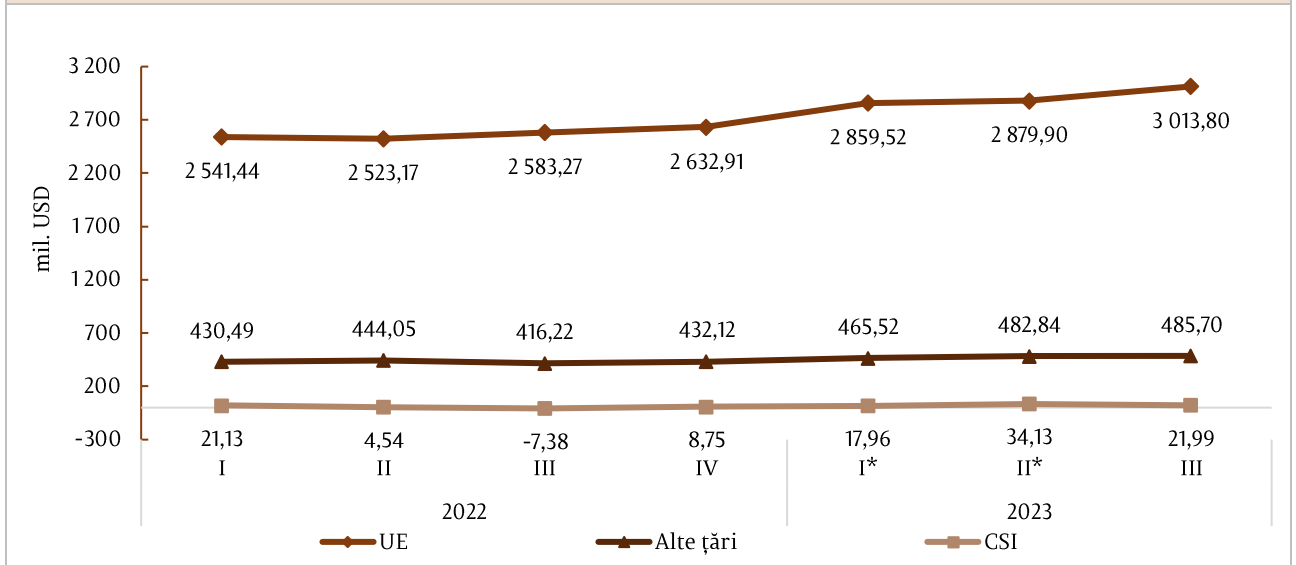
Evoluția poziției **pasivelor** a fost determinată de creșterea cu 8,5 la sută a angajamentelor sub formă de **investiții directe**, acestea deținând o pondere de 40,3 la sută în pasivele externe ale țării. Investițiile directe au constatat în proporție de 65,6 la sută din **capital propriu** (+14,6 la sută comparativ cu 31.12.2022), 34,4 la sută – **instrumente de natura datoriei** (-1,4 la sută).

Totodată, angajamentele sub formă de **alte investiții**, care dețin ponderea majoritară de 59,5 la sută din angajamentele externe ale țării, s-au majorat cu 2,6 la sută comparativ cu 31.12.2022. Alte investiții au constatat în proporție de 62,7 la sută din **împrumuturi**, 29,8 la sută – **credite comerciale și avansuri**, 4,7 la sută – **drepturi speciale de tragere**, 2,2 la sută – **numerar și depozite** și 0,6 la sută – **alte pasive**.

În distribuția geografică a investițiilor directe sub formă de participații și acțiuni acumulate, cele din țările UE s-au majorat cu 14,5 la sută, deținând ponderea majoră de 85,6 la sută, iar cele din alte țări au crescut cu 12,4 la sută, deținând 13,8 la sută. În același timp, investițiile directe sub formă de participații și acțiuni provenite din CSI au crescut, în trimestrul III 2023, de 2,5 ori, până la 21,99 mil. USD, față de 8,75 mil. USD la 31.12.2022 (diagrama 22).

Pozițiile investițiilor directe sub formă de participații și acțiuni provenite din toate regiunile s-au majorat față de 31.12.2022.

Diagrama 22. Poziția investițiilor directe**, capital propriu, pe zone geografice, la sfârșitul perioadei

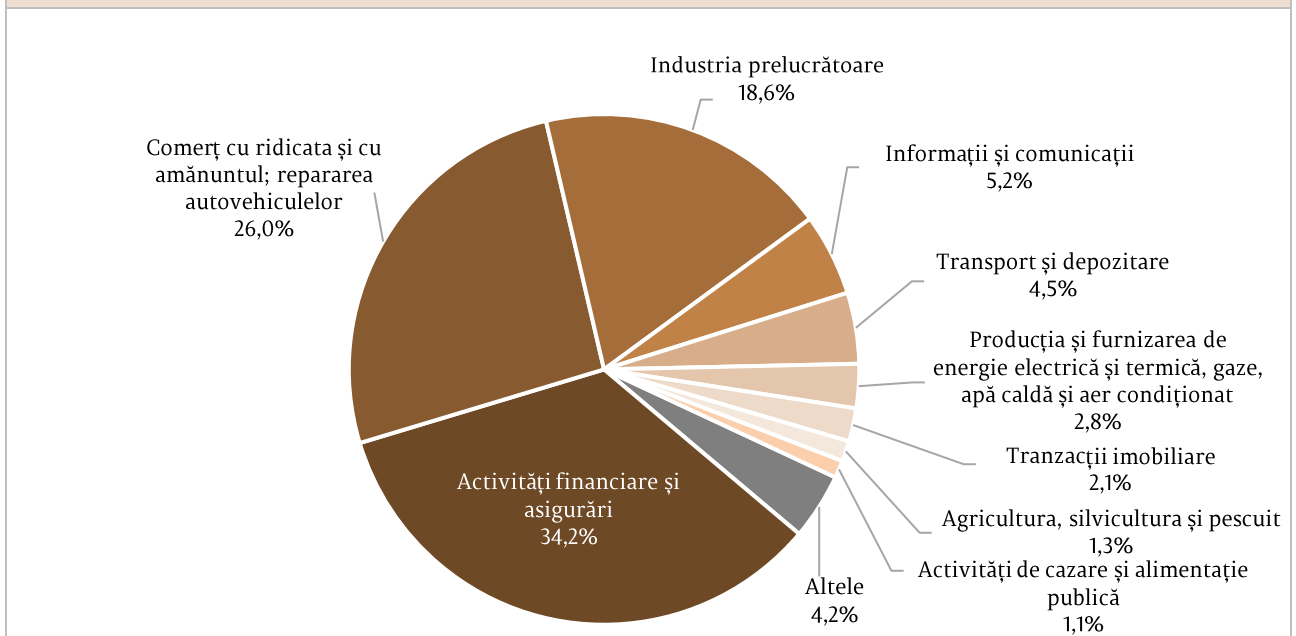

* date revizuite

** poziții calculate conform valorii de bilanț, distribuția pe țări în baza investitorului nemijlocit

Activitățile financiare și asigurările, comerțul cu ridicata și cu amănuntul și industria prelucrătoare au continuat să dețină ponderile cele mai mari în poziția pasivelor sub formă de investiții directe (capital propriu).

Diagrama 23. Investițiile directe, capital propriu acumulat la 30.09.2023, pe activități economice (conform CAEM-2)

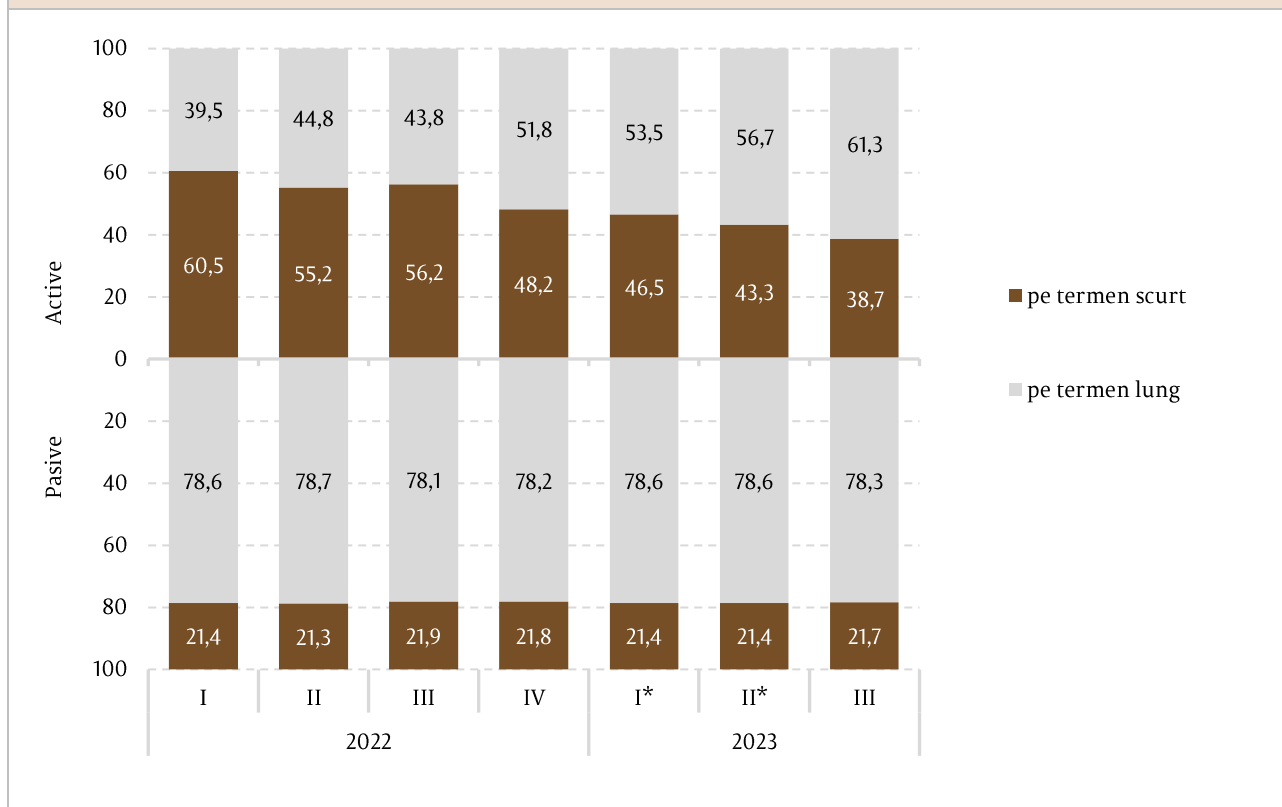

În structura pe scadențe a *activelor financiare*, raportul dintre activele pe termen lung și cele pe termen scurt reprezintă 1,6 (diagrama 24). Astfel, în totalul *creanțelor* predomină cele *pe termen lung*, cu o pondere de 61,3 la sută, alcătuite, în mare parte, din active de rezervă (numerar și depozite, aur monetar) – 83,9 la sută, investiții directe – 10,4 la sută, alte investiții - 5,4 la sută și investiții de portofoliu - 0,3 la sută. Structura *pasivelor* externe arată prevalența

considerabilă a angajamentelor pe termen lung (78,3 la sută), în timp ce pasivele *pe termen scurt* dețin o pondere de 21,7 la sută. Raportul dintre *pasivele* pe termen lung și cele pe termen scurt este de 3,6.

Ponderea majoră atât în structura activelor financiare, cât și în structura pasivelor a venit celor pe termen lung.

Diagrama 24. Structura activelor financiare și pasivelor externe, pe scadențe, la sfârșitul perioadei (%)

* date revizuite

III. Datoria externă brută la 30.09.2023 (date provizorii)

Datoria externă brută a Republicii Moldova, a crescut cu 1,8 la sută comparativ cu sfârșitul anului 2022 și la 30.09.2023 a totalizat 9 763,88 mil. USD (tabelul 13). Raportul dintre datoria externă brută și PIB a constituit 62,4 la sută, fiind cu 3,7 p.p. mai mic față de 31.12.2022 (diagrama 25).

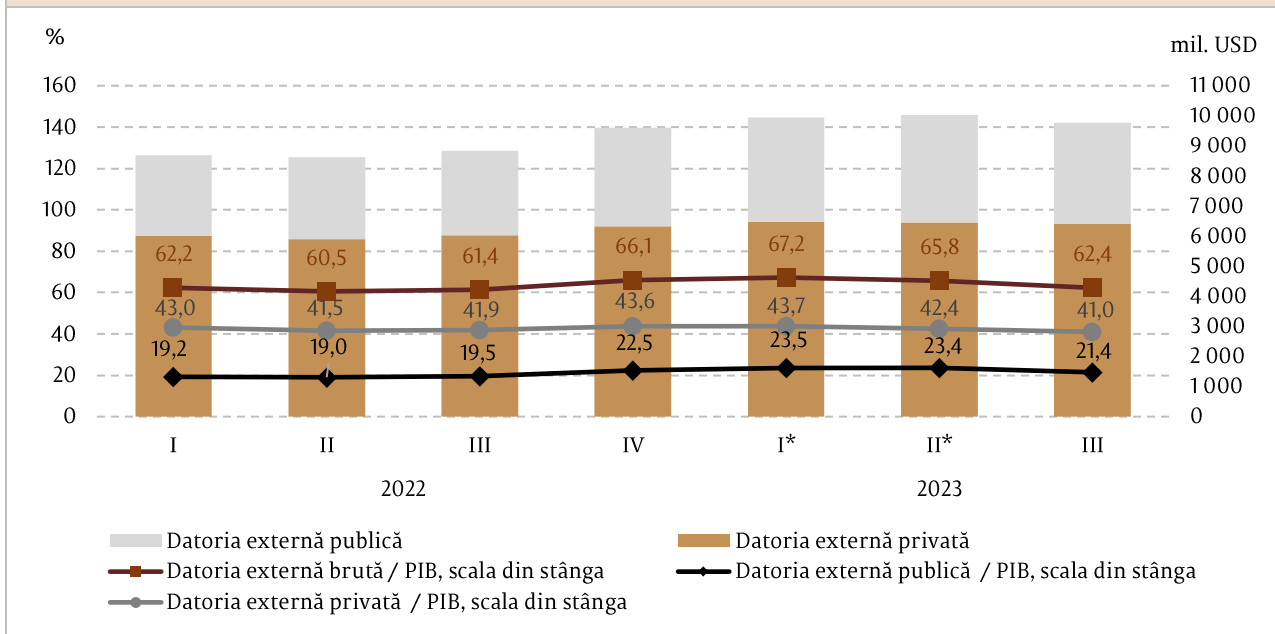
Tabelul 13. Datoria externă brută (MBP6) pe sectoare instituționale și pe scadențe (originale), (mil. USD)

	31.03. 2022	30.06. 2022	30.09. 2022	31.12. 2022	31.03. 2023*	30.06. 2023*	30.09. 2023	30.09.2023 / 31.12.2022
Administrația publică	2 561,25	2 606,87	2 705,66	3 172,85	3 385,16	3 487,00	3 276,38	103,3
Termen scurt	0,11	0,11	0,59	0,68	0,78	1,01	1,15	169,1
Termen lung	2 561,14	2 606,76	2 705,07	3 172,17	3 384,38	3 485,99	3 275,23	103,2
dintre care datoria UAT	19,70	20,05	17,98	31,55	31,67	32,65	52,21	165,5
Banca centrală	85,16	73,87	66,88	63,98	64,69	60,19	59,17	92,5
Termen lung	85,16	73,87	66,88	63,98	64,69	60,19	59,17	92,5
Societăți care acceptă depozite, exclusiv banca centrală	353,25	394,63	433,47	505,00	522,41	463,74	456,67	90,4
Termen scurt	165,76	194,12	217,87	210,72	222,89	191,52	193,06	91,6
Termen lung	187,49	200,51	215,60	294,28	299,52	272,22	263,61	89,6
Alte sectoare	3 790,26	3 708,45	3 750,48	3 978,57	4 076,21	4 134,99	4 125,76	103,7
Termen scurt	2 093,98	2 031,38	2 115,50	2 272,51	2 344,58	2 394,42	2 395,25	105,4
Termen lung	1 696,28	1 677,07	1 634,98	1 706,06	1 731,63	1 740,57	1 730,51	101,4
<i>Alte societăți financiare</i>	<i>279,31</i>	<i>299,27</i>	<i>307,63</i>	<i>322,05</i>	<i>306,85</i>	<i>322,90</i>	<i>319,38</i>	<i>99,2</i>
Termen scurt	33,52	32,73	32,36	33,89	23,63	29,95	23,46	69,2
Termen lung	245,79	266,54	275,27	288,16	283,22	292,95	295,92	102,7
<i>Societăți nefinanciare</i>	<i>3 447,86</i>	<i>3 345,32</i>	<i>3 377,70</i>	<i>3 590,31</i>	<i>3 702,06</i>	<i>3 743,45</i>	<i>3 736,72</i>	<i>104,1</i>
Termen scurt	2 058,72	1 996,62	2 080,72	2 235,96	2 318,04	2 361,26	2 368,33	105,9
Termen lung	1 389,13	1 348,69	1 296,97	1 354,34	1 384,01	1 382,18	1 368,38	101,0
dintre care datoria corporațiilor publice	31,54	28,86	26,39	26,78	27,12	26,82	11,96	44,7
<i>Gospodăriile populației și IFSLSGP</i>	<i>63,09</i>	<i>63,86</i>	<i>65,15</i>	<i>66,21</i>	<i>67,30</i>	<i>68,64</i>	<i>69,66</i>	<i>105,2</i>
Termen scurt	1,74	2,03	2,42	2,66	2,91	3,21	3,46	130,1
Termen lung	61,36	61,84	62,74	63,56	64,40	65,44	66,21	104,2
Investiții directe: creditarea intragrup	1 900,06	1 833,85	1 874,14	1 872,92	1 899,01	1 888,51	1 845,90	98,6
Termen scurt	250,51	243,84	258,40	277,96	287,45	293,38	294,95	106,1
Termen lung	1 649,55	1 590,01	1 615,74	1 594,96	1 611,56	1 595,13	1 550,95	97,2
TOTAL	8 689,98	8 617,67	8 830,63	9 593,32	9 947,48	10 034,43	9 763,88	101,8

*date revizuite

La 30.09.2023, raportul dintre datoria externă brută și PIB s-a diminuat.

Diagrama 25. Datoria externă brută, la sfârșitul perioadei

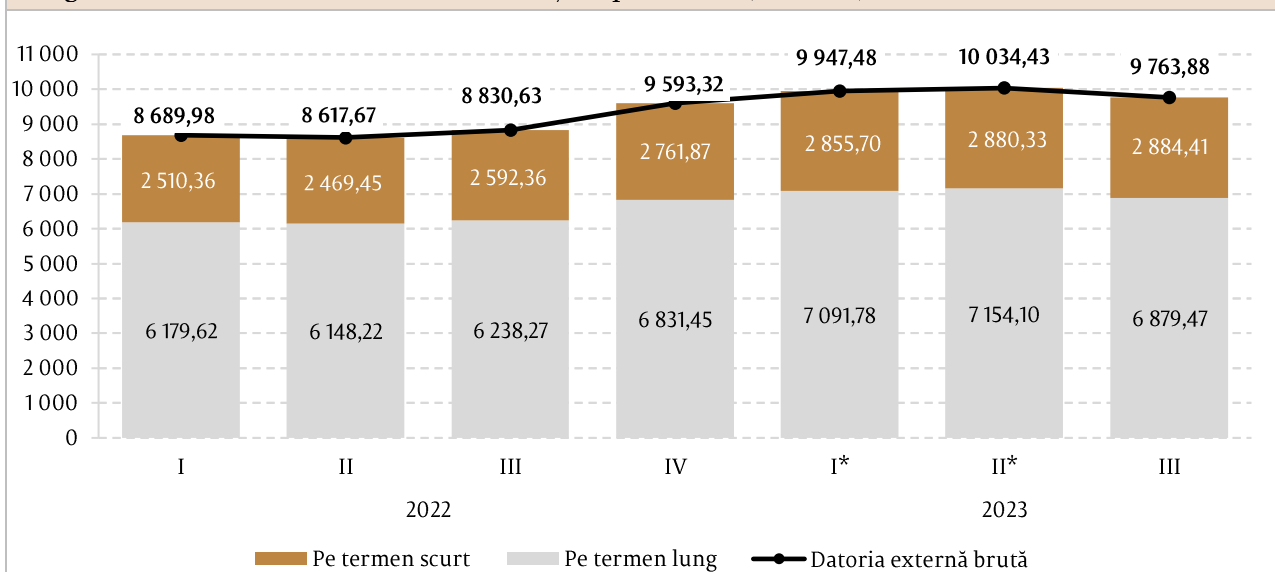

* date revizuite

Cea mai mare parte a soldului datoriei externe brute revine *datoriei pe termen lung* – 70,5 la sută, valoarea acesteia înregistrând o creștere nesemnificativă față de finele anului 2022 (+0,7 la sută). *Datoria externă pe termen scurt* s-a majorat cu 4,4 la sută la 30.09.2023 și a avut o pondere de 29,5 la sută din total (diagrama 26).

La 30.09.2023, datoria externă brută a crescut, față de situația din 31.12.2022, drept urmare a majorării atât a angajamentelor pe termen scurt, cât și a celor pe termen lung, fiind însă în descreștere, față de finele trimestrelor I și II 2023.

Diagrama 26. Datoria externă brută, la sfârșitul perioadei, (mil. USD)

* date revizuite

Analiza indicatorilor principali ai datoriei externe denotă o calitate constantă a finanțării externe avantajoase exprimate indirect prin *rata medie trimestrială implicită a dobânzii la datoria externă sub formă de împrumuturi și alocări de DST* (tabelul 14).

Scadența medie implicită a datoriei externe pe termen lung sub formă de împrumuturi este în scădere. Acest indicator este corelat cu evoluția ratei reînnoirii finanțării, care a scăzut pe parcursul trimestrului III 2023, ca urmare a majorării rambursărilor creditelor atrase anterior, menținându-se încă la un nivel înalt, ca rezultat al continuării procesului de atragere a finanțării externe, însă cu o tendință pronunțată de descreștere.

Tabelul 14. Indicatorii principali aferenți datoriei externe (MBP6)

	31.03. 2022	30.06. 2022	30.09. 2022	31.12. 2022	31.03. 2023*	30.06. 2023*	30.09. 2023	30.09.2023 / 31.12.2022
	%							p.p.
Ponderea DE publice în DE brută	30,8	31,4	31,7	34,0	35,0	35,6	34,3	0,3
Ponderea DE pe termen lung în DE brută	71,1	71,3	70,6	71,2	71,3	71,3	70,5	-0,7
Ponderea creditorilor organizații internaționale și guverne străine în DE sub formă de împrumuturi și alocări de DST	51,8	51,9	53,5	56,4	57,5	58,1	57,0	0,6
Rata medie trimestrială implicită a dobânzii la DE sub formă de împrumuturi și alocări de DST	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5	0,6	0,6	0,2
Rata reînnoirii finanțării (raportul dintre trageri noi și rambursări la împrumuturile pe termen lung)	83	206	296	301	194	112	64	-238
	ani							p.p.
Scadența medie implicită a DE pe termen lung sub formă de împrumuturi (în câți ani va fi achitată datoria, dacă se vor păstra rambursările curente și nu vor fi trageri noi)	9,5	8,1	9,7	8,0	9,7	6,3	3,0	-5,0

*date revizuite

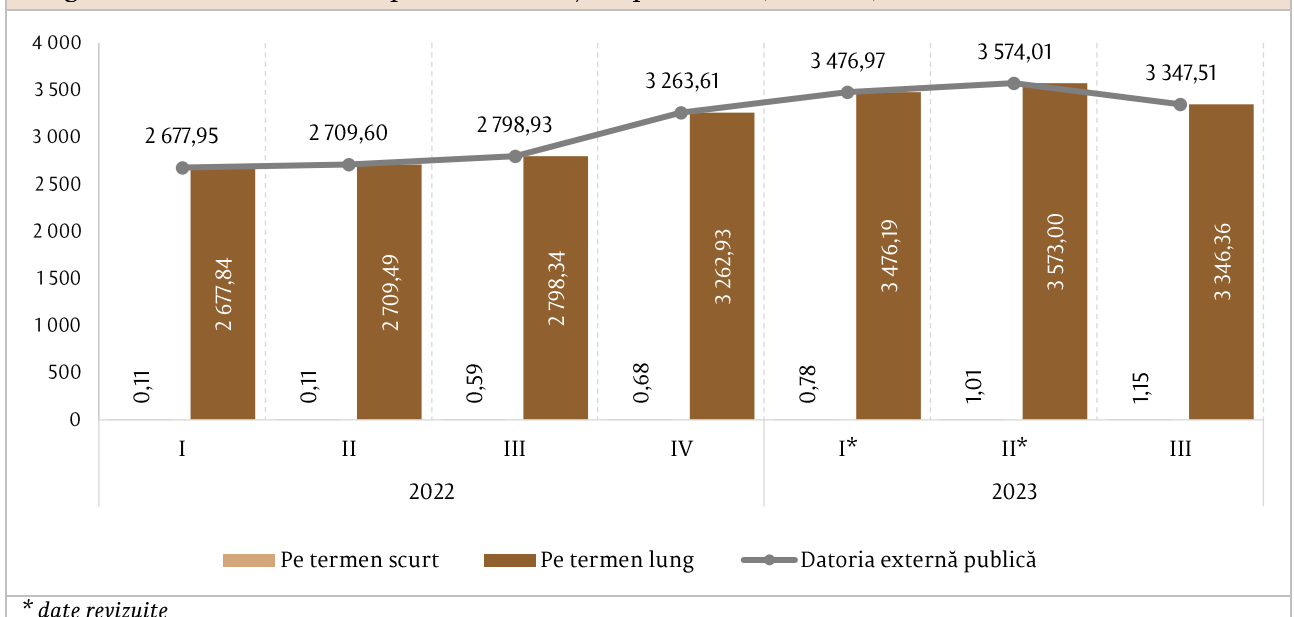
1. Datoria externă publică

Datoria externă publică⁸ a crescut cu 2,6 la sută, comparativ cu finele anului 2022, și a reprezentat 34,3 la sută din totalul datoriei externe, totalizând 3 347,51 mil. USD. Partea preponderentă a soldului datoriei externe publice îi revine datoriei pe termen lung, care s-a majorat cu 2,6 la sută față de situația din 31.12.2022 (diagrama 27).

⁸ inclusiv tranșele la creditele ECF și EFF primite în mai 2022 de la FMI (reflectate conform Îndrumarului metodologic al FMI Statistica DE, 2014 <https://www.imf.org/external/np/sta/ed/ed.htm> para 2.26); datele publicate de Ministerul Finanțelor privind soldul datoriei de stat la situația din 30.06.2022 nu includ aceste sume, ele fiind reflectate în iulie 2022 (data intrării în vigoare a Legii nr. 7 din 21.01.2022 și Legii nr. 8 din 21.01.2022, care aproba atragerea de către Guvernul Republicii Moldova a împrumutului de stat extern din partea Fondului Monetar Internațional).

La 30.09.2023, datoria externă publică a fost mai mare comparativ cu situația de la finele anului 2022, ca urmare a majorării poziției datoriei pe termen lung.

Diagrama 27. Datoria externă publică, la sfârșitul perioadei (mil. USD)

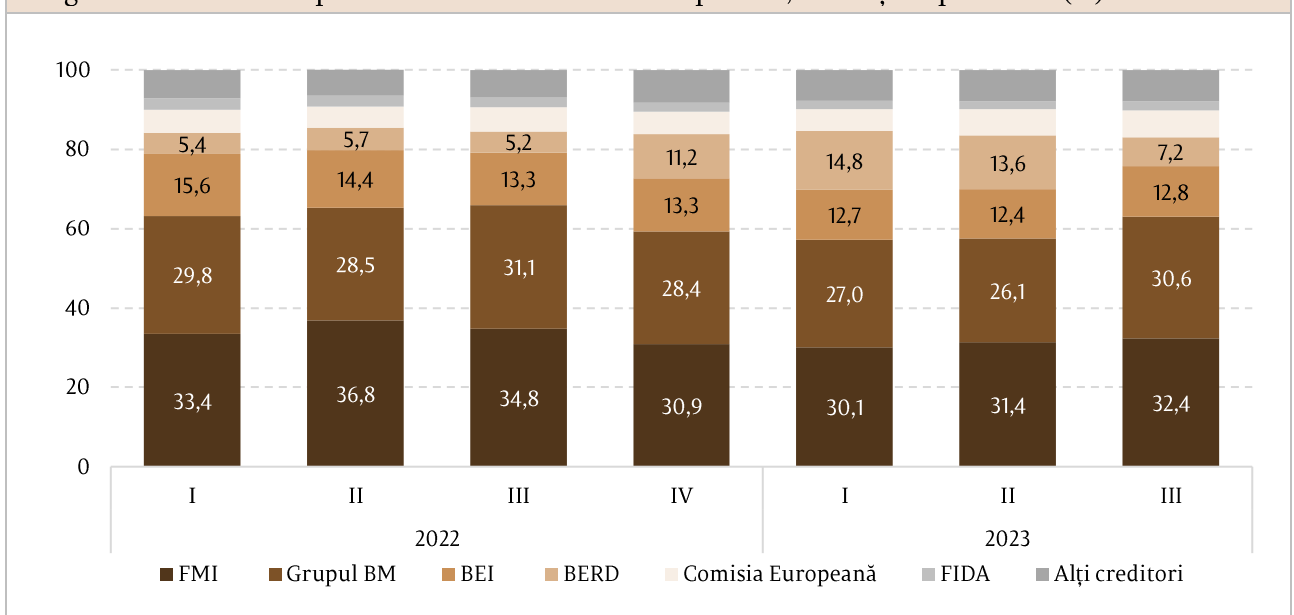

* date revizuite

Conform situației din 30.09.2023, principalul creditor al statului este Fondul Monetar Internațional cu o pondere de 32,4 la sută din totalul datoriei publice (1 085,70 mil. USD), urmat de Grupul Băncii Mondiale cu 30,6 la sută sau 1 022,88 mil. USD (dintre care datoria față de Asociația Internațională pentru Dezvoltare a constituit 773,87 mil. USD, față de Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare – 249,01 mil. USD) și Banca Europeană de Investiții cu 12,8 la sută (429,82 mil. USD), (diagrama 28, tabelul 15).

Fondul Monetar Internațional și Grupul Băncii Mondiale sunt principalii creditori externi ai sectorului public.

Diagrama 28. Structura pe creditori a datoriei externe publice, la sfârșitul perioadei (%)

La situația din 30.09.2023, cea mai mare parte a datoriei externe – 65,2 la sută, ceea ce constituie 6 363,37 mil. USD (+0,8 la sută față de 31.12.2022), îi revine datoriei sub formă de împrumuturi și alocări de DST și titluri de angajamente (tabelul 15).

Tabelul 15. Datoria externă sub formă de împrumuturi, alocări de DST și titluri de angajamente, pe creditori (mil. USD)

	31.03. 2022	30.06. 2022	30.09. 2022	31.12. 2022	31.03. 2023*	30.06. 2023*	30.09. 2023
Banca centrală	85,16	73,87	66,88	63,98	64,69	60,19	59,17
FMI	85,16	73,87	66,88	63,98	64,69	60,19	59,17
Datoria de stat directă	2 541,55	2 586,82	2 687,68	3 141,30	3 353,34	3 453,97	3 223,58
<i>Organisme internaționale</i>	2 431,38	2 484,72	2 559,37	2 938,96	3 148,60	3 252,74	3 029,86
FMI	810,02	923,33	908,49	943,68	982,00	1 063,36	1 026,53
AID	686,91	670,77	736,43	781,53	790,47	786,51	773,87
BEI	388,12	361,60	345,14	397,26	402,65	405,78	387,74
BIRD	109,97	101,99	133,66	144,60	148,16	147,32	249,01
Comisia Europeană	155,79	147,26	169,99	186,16	190,41	234,90	226,59
BERD	125,80	133,34	128,05	345,10	491,90	464,60	218,88
FIDA	76,25	72,75	71,23	72,72	74,06	73,00	74,24
BDCE	78,52	73,68	66,38	67,91	68,95	77,27	73,00
<i>Relații bilaterale</i>	110,06	101,99	127,72	201,66	204,11	200,60	193,17
Franța	0,00	0,00	14,57	79,78	81,60	81,94	79,04
Japonia	52,93	47,26	43,68	51,76	52,26	49,19	47,51
Polonia	0,48	0,46	19,85	21,73	22,22	22,32	21,52
Austria	18,66	16,81	15,36	15,99	16,16	15,38	14,65
Rusia	14,50	14,50	14,50	14,50	14,60	14,60	14,60
SUA	16,14	16,14	15,00	12,81	12,07	12,07	10,93
Germania	7,35	6,82	4,76	5,09	5,20	5,10	4,92
<i>Altele</i>	0,11	0,11	0,59	0,68	0,63	0,63	0,55
Datoria a UAT	19,70	20,05	17,98	31,55	31,67	32,65	52,20
<i>Organisme internaționale</i>	19,70	20,05	17,98	31,55	31,67	32,65	52,20
BEI	15,00	14,03	12,55	22,61	22,67	22,61	42,08
BERD	4,51	5,85	5,27	8,56	8,64	9,71	9,83
NEFCO	0,19	0,17	0,16	0,38	0,36	0,33	0,29
Datoria corporațiilor publice	31,54	28,86	26,39	26,78	27,12	26,82	11,96
<i>Organisme internaționale</i>	30,86	28,38	26,11	26,64	27,12	26,82	11,96
BERD	15,41	14,06	12,88	12,44	12,60	12,53	11,96
BEI	15,45	14,32	13,23	14,20	14,52	14,29	
<i>Alți creditori</i>	0,68	0,48	0,28	0,14			
Datoria privată negarantată de stat	2 938,37	2 940,99	2 870,49	3 052,18	3 095,46	3 063,69	3 016,46
<i>Organisme internaționale</i>	229,46	225,70	236,53	297,34	298,85	279,65	281,70
<i>Alți creditori</i>	2 708,91	2 715,29	2 633,96	2 754,84	2 796,61	2 784,04	2 734,76
TOTAL	5 616,32	5 650,59	5 669,42	6 315,79	6 572,28	6 637,32	6 363,37

* date revizuite

Serviciul datoriei externe publice a Republicii Moldova este prezentat în tabelul 16.

Tabelul 16. Serviciul datoriei externe publice

		2022				2023		
		I	II	III	IV	I*	II*	III
Serviciul datoriei externe publice (plăți efective în conformitate cu orarul)	mil. USD	43,95	42,09	39,15	51,59	54,37	97,75	380,90
Serviciul datoriei externe publice (plăți efective)	mil. USD	43,95	42,09	39,15	51,59	39,77	97,75	366,65
Serviciul datoriei de stat externe (plăți efective)	mil. USD	35,34	30,23	34,00	42,40	37,35	89,38	363,49
Serviciul datoriei externe publice (plăți efective) / export de bunuri și servicii	%	3,2	2,6	2,7	3,3	2,6	7,1	25,1
Serviciul datoriei de stat externe (plăți efective) / export de bunuri și servicii	%	2,6	1,9	2,3	2,7	2,5	6,5	24,9

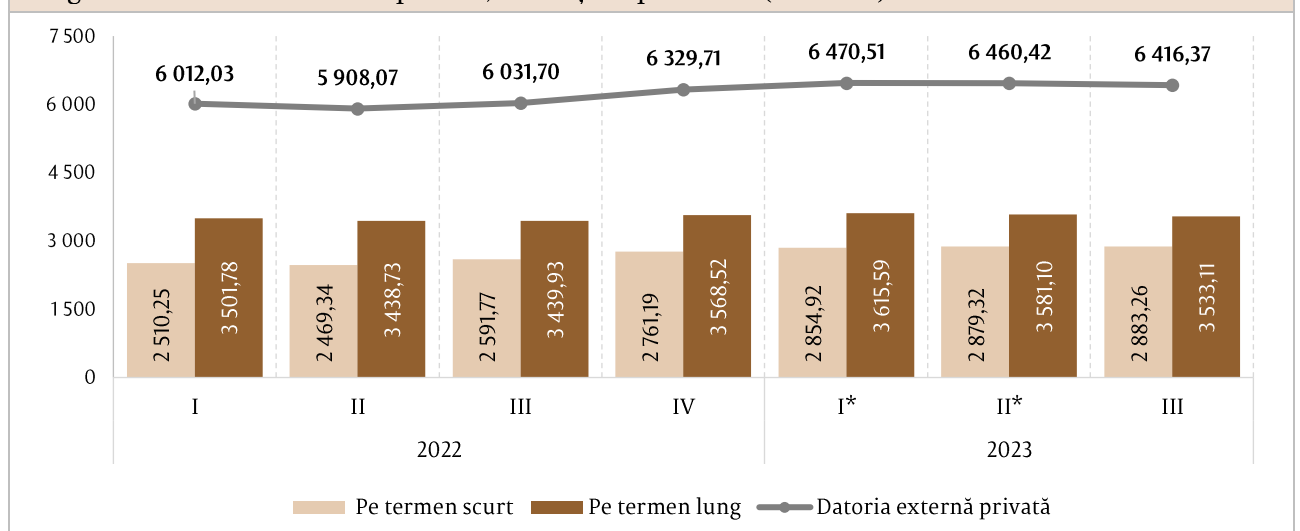
* date revizuite

2. Datoria externă privată

Datoria externă privată a constituit 65,7 la sută din totalul datoriei externe și s-a cifrat la 6 416,37 mil. USD, majorându-se cu 1,4 la sută față de 31.12.2022, ca urmare a creșterii datoriei pe termen scurt. Conform structurii pe scadențe a datoriei externe private, cea mai mare pondere (55,1 la sută) îi revine *datoriei pe termen lung*, care s-a diminuat cu 1,0 la sută față de finele anului 2022, în timp ce *datoria pe termen scurt* a crescut cu 4,4 la sută și a constituit 44,9 la sută din total (diagrama 29).

La 30.09.2023, datoria externă privată a crescut comparativ cu situația de la finele anului 2022, ca urmare a majorării datoriei pe termen scurt.

Diagrama 29. Datoria externă privată, la sfârșitul perioadei (mil. USD)

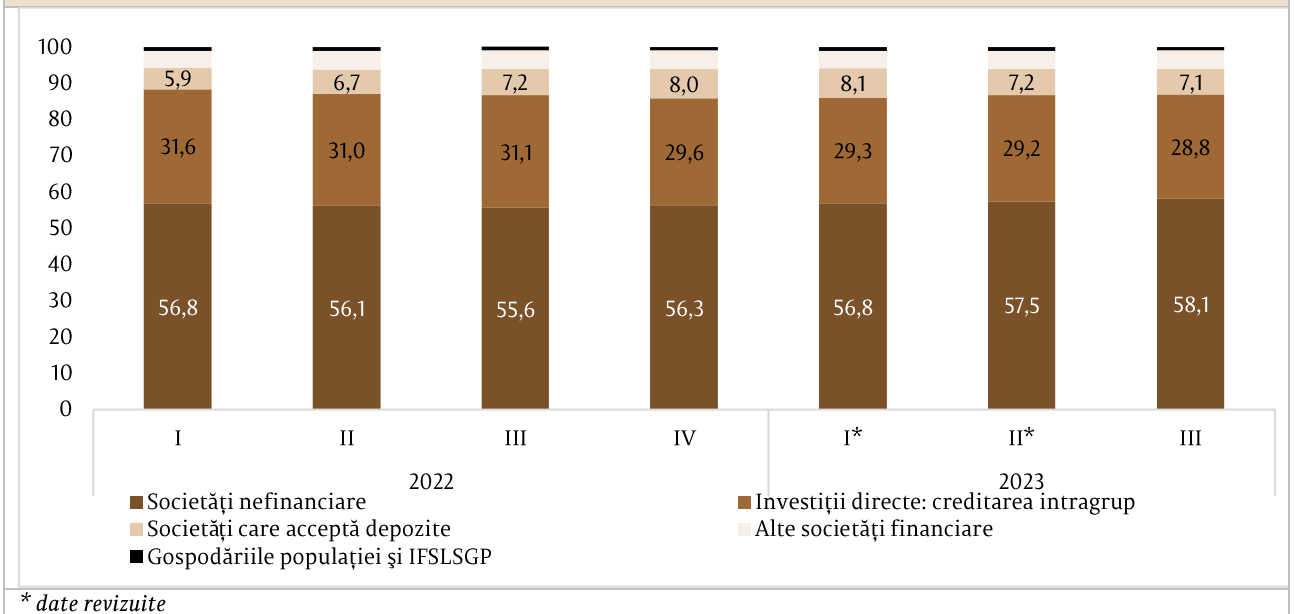

* date revizuite

În datoria externă privată pe sectoare instituționale, ponderea majoră de 58,1 la sută a revenit societăților nefinanciare (diagrama 30). Creditarea intragrup din cadrul investițiilor directe a avut o pondere de 28,8 la sută din totalul datoriei externe private, societățile care acceptă depozite – 7,1 la sută, alte societăți financiare – 5,0 la sută, iar gospodăriile populației – 1,0 la sută.

Societățile nefinanciare dețin ponderea majoră în datoria externă privată.

Diagrama 30. Structura datoriei private, pe sectoare instituționale, la sfârșit de perioadă (%)

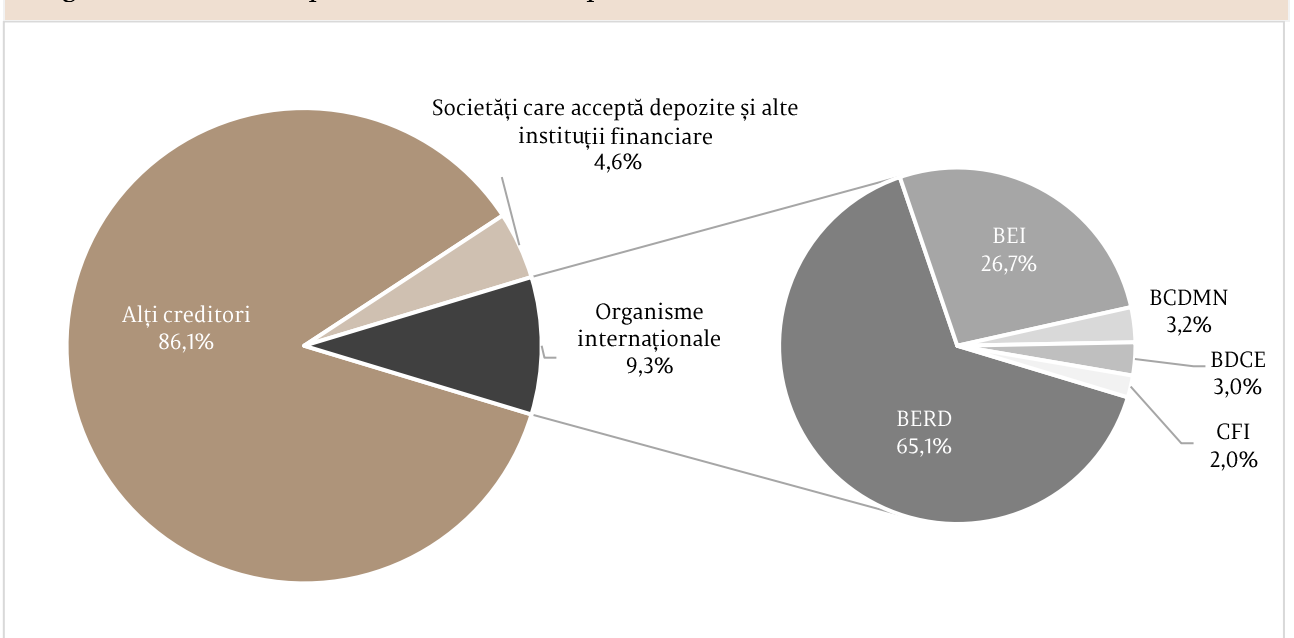

* date revizuite

Conform situației din 30.09.2023, doar 9,3 la sută din totalul datoriei private au fost contractate de la organizațiile internaționale, iar de la alți creditori, inclusiv bănci, precum și de la societăți nefinanciare – 90,7 la sută din total (diagrama 31). Principalul creditor al sectorului privat din cadrul organizațiilor internaționale a fost BERD, cu 65,1 la sută, urmat de BEI, cu 26,7 la sută.

Principalii creditori ai sectorului privat au fost alți creditori.

Diagrama 31. Structura pe creditori a datoriei private, în trimestrul III 2023

IV. Statistica operațiunilor bancare internaționale

Statistica operațiunilor bancare internaționale – ianuarie-septembrie 2023

În ianuarie-septembrie 2023, statistica tranzacțiilor bancare internaționale a reflectat o evoluție pozitivă a volumului operațiunilor internaționale efectuate prin intermediul sistemului bancar național, comparativ cu perioada similară a anului precedent, creștere la încasări până la 54 694,23 mil. USD (+15,3 la sută) și la plăți - până la 54 314,61 mil. USD (+15,6 la sută).

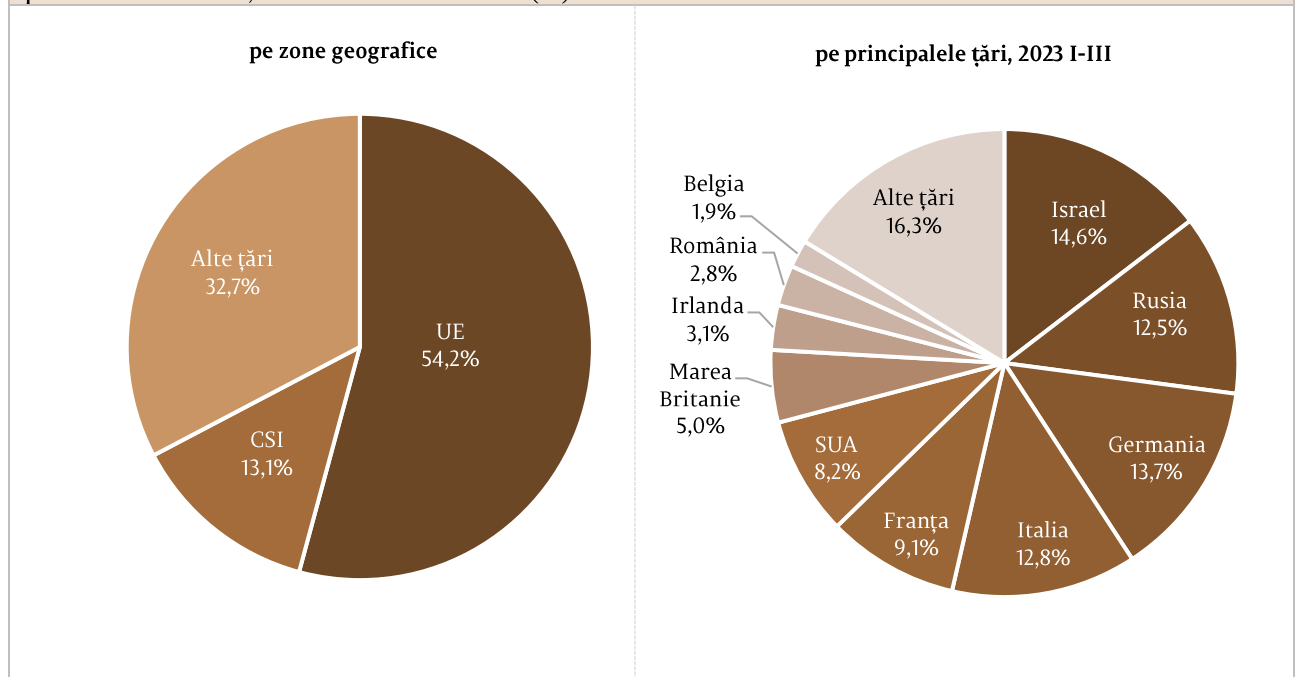
Volumul tranzacțiilor cu țările UE a fost în creștere cu 22,8 la sută la intrări și la ieșiri - cu 18,4 la sută; cu țările CSI - în creștere cu 20,7 la sută la intrări și cu 23,3 la sută la ieșiri, cu alte țări - în creștere cu 0,8 la sută la intrări și cu 8,9 la sută la ieșiri.

Structura valutară a tranzacțiilor denotă prevalența celor în dolari SUA (49,5 la sută din totalul încasărilor și 49,8 la sută din totalul plăților), ponderea lor micșorându-se față de primele nouă luni ale anului 2022 cu 2,5 p.p. la intrări și cu 2,3 p.p. la ieșiri. Tranzacțiile bancare în euro au avut o pondere de 44,5 la sută din totalul intrărilor și 44,1 la sută din totalul ieșirilor, în creștere cu 0,9 p.p. la intrări și cu 0,8 p.p. la ieșiri.

Transferurile brute de mijloace bănești în favoarea persoanelor fizice efectuate în ianuarie-septembrie 2023, prin intermediul băncilor au constituit 1 343,31 mil. USD, în descreștere cu 1,7 la sută comparativ cu perioada similară a anului precedent. Transferurile au provenit, în mare parte, din țările UE (727,94 mil. USD), urmate de alte țări (438,94 mil. USD) și din țările CSI (176,43 mil. USD).

În primele nouă luni ale anului 2023, UE deținea ponderea majoră în structura transferurilor brute de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice.

Diagrama 32. Structura geografică a transferurilor nete de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice, 9 luni ale anului 2023 (%)

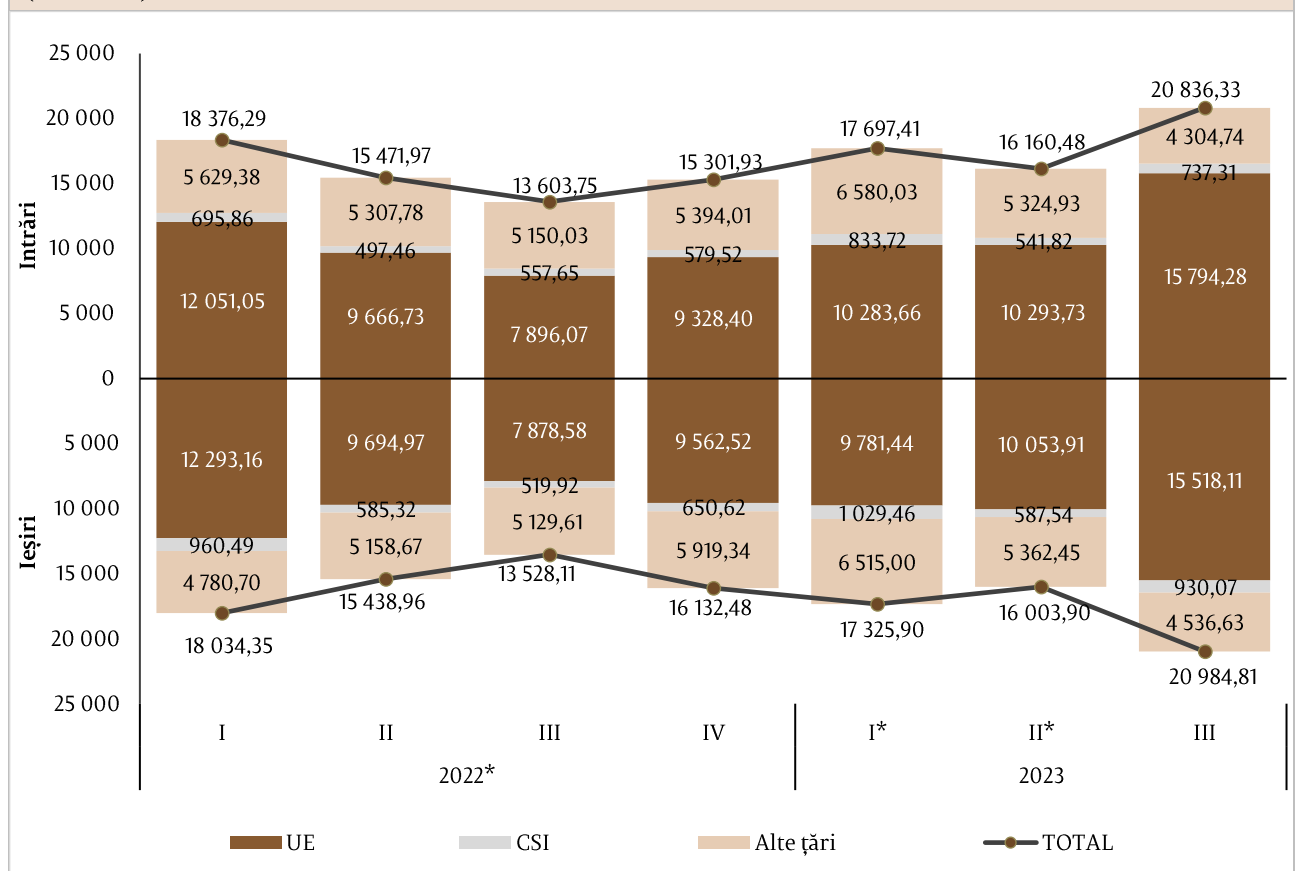
Statistica operațiunilor bancare internaționale – date trimestriale

Statistica tranzacțiilor bancare internaționale reflectă majorarea, în trimestrul III 2023, a volumului operațiunilor internaționale efectuate prin intermediul sistemului bancar național cu 53,2 la sută la încasări și cu 55,1 la sută la plăți, comparativ cu trimestrul III 2022.

Volumul operațiunilor de încasări și plăți cu UE s-a dublat atât la intrări, cât și la ieșiri; cu CSI – s-a majorat cu 32,2 la sută la intrări și cu 78,9 la sută la ieșiri; cu *alte țări* – a scăzut cu 16,4 la intrări și cu 11,6 la sută la ieșiri (diagrama 33).

În trimestrul III 2023, rulajele bancare internaționale s-au majorat datorită creșterii valorii operațiunilor cu UE și CSI.

Diagrama 33. Fluxurile financiare internaționale agregate înregistrate în sistemul bancar național (mil. USD)

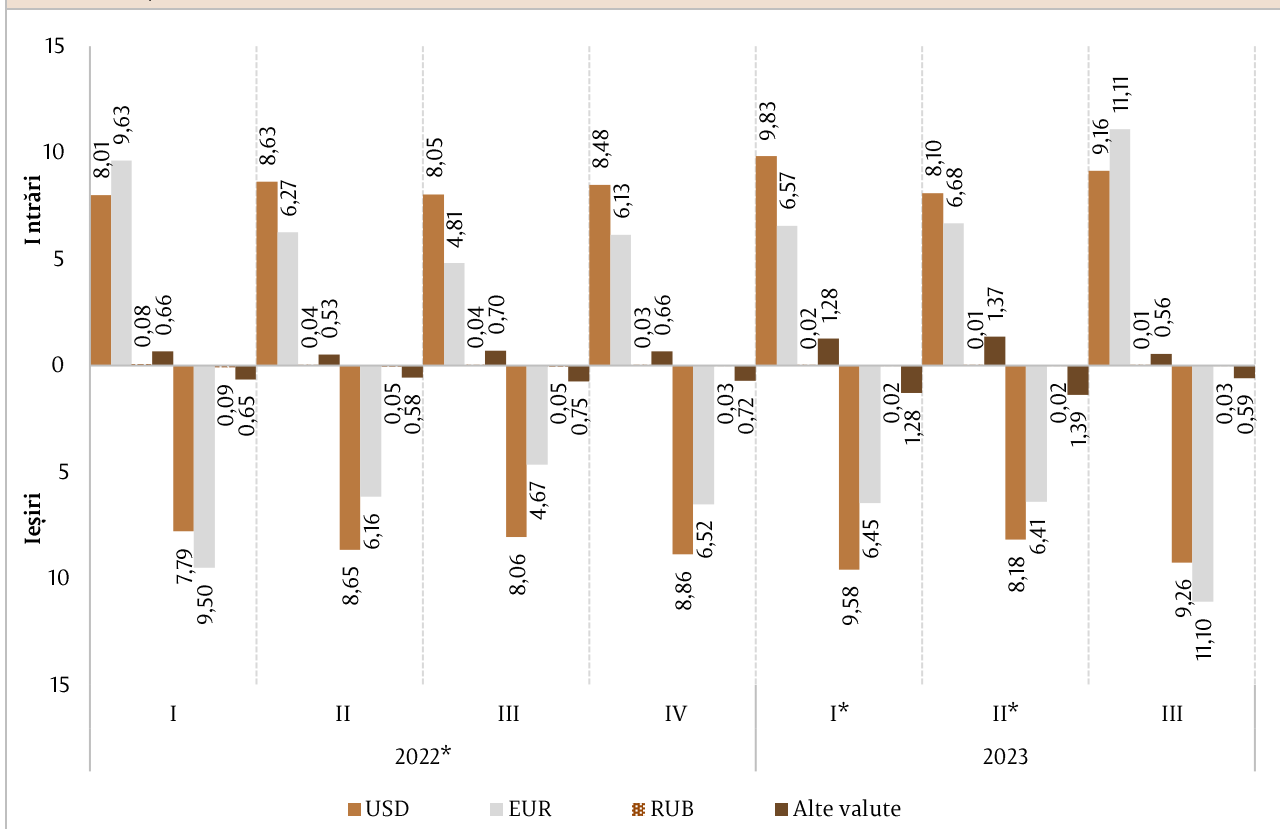

* date revizuite

Structura valutară a rulajelor bancare internaționale denotă prevalența celor în euro (53,3 la sută din totalul încasărilor și 52,9 la sută din totalul plăților), ponderea lor majorându-se față de trimestrul III 2022 cu 17,9 p.p. la intrări și cu 18,4 p.p. la ieșiri (diagrama 34). Tranzacțiile bancare în dolari SUA au avut o pondere de 44,0 la sută din totalul intrărilor și 44,1 la sută din totalul ieșirilor, în descreștere cu 15,2 p.p. la intrări și cu 15,5 p.p. la ieșiri.

În structura valutară a operațiunilor internaționale înregistrate în sistemul bancar, atât la intrări, cât și la ieșiri, au prevalat fluxurile în dolari SUA.

Diagrama 34. Structura valutară a fluxurilor financiare internaționale înregistrate în sistemul bancar național (mld. USD)

* date revizuite

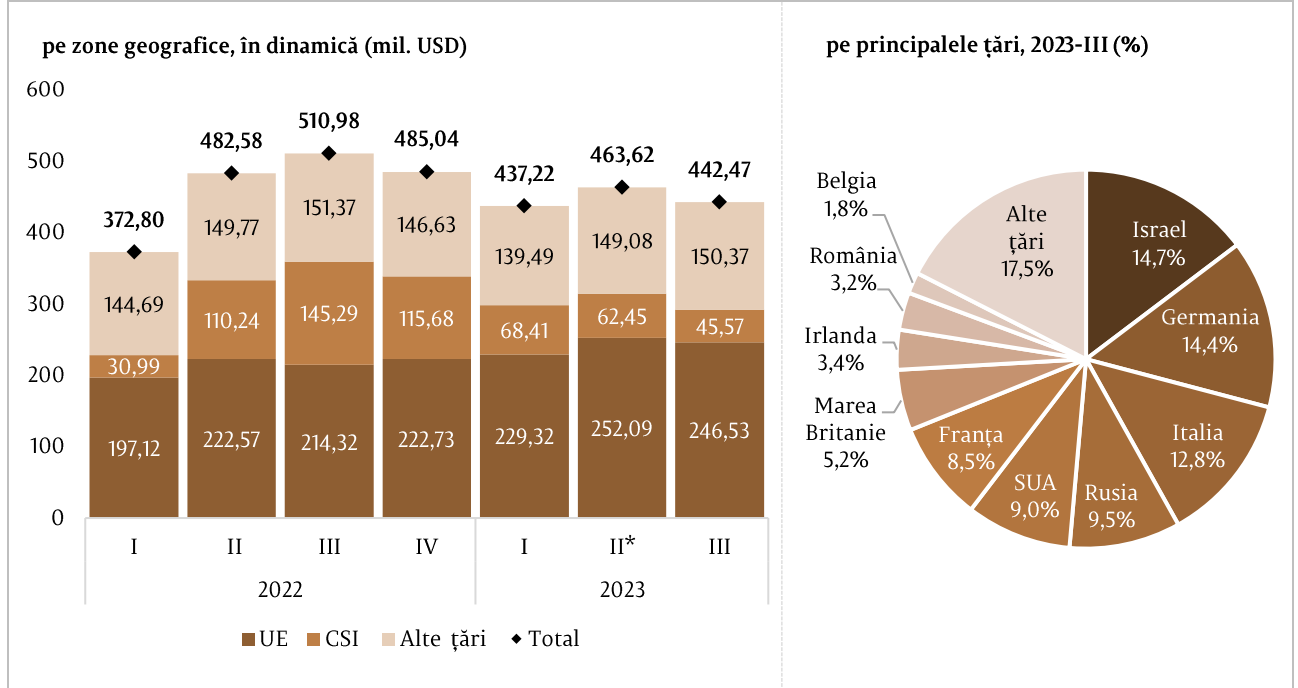
Persoanelor fizice din Republica Moldova le-au fost transferate, prin intermediul băncilor licențiate din străinătate, mijloace bănești în valoare de 442,47 mil. USD, în scădere cu 13,4 la sută comparativ cu trimestrul III 2022, dintre care prin intermediul sistemelor de remitere de bani – 329,43 mil. USD, în bază brută.

Din punctul de vedere al provenienței geografice a transferurilor în favoarea persoanelor fizice, cele din UE au fost în creștere cu 15,0 la sută, comparativ cu trimestrul III 2022, și au înregistrat o pondere de 55,7 la sută. Transferurile din CSI s-au micșorat cu 68,6 la sută comparativ cu trimestrul III 2022, revenindu-le o pondere de 10,3 la sută. Transferurile din alte țări au constituit 34,0 la sută din totalul transferurilor în favoarea persoanelor fizice, micșorându-se cu 0,7 la sută față trimestrul III 2022 (Diagrama 35).

Conform analizei transferurilor pe principalele țări, cea mai mare pondere le-a revenit celor din Israel (14,7 la sută) de 65,08 mil. USD, fiind în creștere cu 0,5 la sută față de trimestrul III 2022. Intrări semnificative s-au înregistrat din Germania - 63,81 mil. USD (în creștere cu 12,3 la sută); din Italia - 56,67 mil. USD (+16,7 la sută); din Rusia - 41,98 mil. USD (-70,4 la sută); din SUA - 43,80 mil USD (-1,1 la sută).

Conform structurii geografice diminuarea transferurilor brute de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice a fost cauzată de scăderea intrărilor din CSI, în special a celor din Rusia, iar cele din UE s-au majorat datorită creșterii celor din Germania, Italia și Franța.

Diagrama 35. Structura geografică a transferurilor brute de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice

* date revizuite

Seriile de timp pot fi accesate în baza de date interactivă:

Balanța de plăți (MBP6) în prezentare standard:

<http://bnm.md/bdi/pages/reports/dbp/DBP17.xhtml>

Balanța de plăți (MBP6) în prezentare desfășurată:

<https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/dbp/DBP16.xhtml>

Balanța de plăți (MBP6) în prezentare analitică:

<https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/dbp/DBP22.xhtml>

Raportul integrat al poziției investiționale internaționale (MBP6):

<http://bnm.md/bdi/pages/reports/dbp/DBP20.xhtml>

Poziția investițională internațională (MBP6) în prezentare standard:

<https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/dbp/DBP23.xhtml>

Poziția investițională internațională (MBP6) în prezentare analitică, pe scadențe:

<https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/dbp/DBP25.xhtml>

Poziția investițională internațională (MBP6) în prezentare analitică, pe instrumente:

<https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/dbp/DBP26.xhtml>

Poziția investițională internațională (MBP6) în prezentare analitică, pe sectoare:

<https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/dbp/DBP27.xhtml>

Datoria externă brută (MBP6): <http://bnm.md/bdi/pages/reports/dbp/DBP18.xhtml>

Transferuri de mijloace bănești din străinătate efectuate în favoarea persoanelor fizice (în bază netă): <https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/dbp/DBP4.xhtml>